

PROJEKT

1. ZAGOSPODAROWANIA TERENU

2. ARCHITEKTONICZO-BUDOWLANY

Niniejsze stanowi załącznik Nr 1.....

do pozwolenia na budowę

z dnia 21.02.2024.. Nr PB.640.31.2024

NAZWA INWESTYCJI

**Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcie organowym,
oraz wymiana podłogi empyry w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach**

ADRES INWESTYCJI

**Bobrowniki, ul. Krasnoglińska 2B, 08-500 Ryki
jedn. ewid.: 061604_5, obręb: 061604_5.0001 BOBROWNIKI, dz. nr: 3565**

KATEGORIA OBIEKTU BUDOWLANEGO:

X

INWESTOR

**Parafia Rzymsko-katolicka
pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach
ul. Krasnoglińska 1B
08-500 Ryki**

PROJEKTANT

**arch. - Radosław Bagrowski,
upr. bud. nr 126/LBOKK/2014,**

JEDNOSTKA PROJEKTOWA

**Radosław Bagrowski
Staszica 12
08-500 Ryki**

DATA OPRACOWANIA

Ryki, styczeń 2024

spis treści:

1. zagospodarowanie terenu	.....strona	1
2. opis zagospodarowania terenu	.....strona	2
3. rysunek rzut sytuacyjny zt-01	.....strona	5
4. projekt architektoniczno budowlany	.....strona	6
5. opis architektoniczno budowlany	.....strona	7
6. rzut parteru rys. pb-01	.....strona	17
7. rzut entresoli rys. pb-02	.....strona	18
8. przekrój podłóżny a-a rys. pb-03	.....strona	19
9. przekrój poprzeczny b-b rys. pb-04	.....strona	20
10. dokumentacja formalno prawna	.....strona	21
11. uprawnienia budowlane projektanta	.....strona	22
12. zaświadczenie projektanta o przynależności do izby	.....strona	23
13. oświadczenie projektanta (art. 34 ust. 3d pkt 3 ustawy prawo budowlane)	.....strona	24
14. decyzja LWKZ nr IR.5144.9.1.2023 z dnia 11.07.2023 z załącznikami	.....strona	26
15. decyzja LWKZ nr IN.5142.10.1.2023 z dnia 26.06.2023	.....strona	35
16. zakres prac PS CRAFT z dnia 20.07.2023	.....strona	37
17. Ekpertryza stanu zachowania oraz program prac organmistrzowskich przy organach w kościele parafialnym p.w. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach	.....strona	38

CZĘŚĆ 1**PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA TERENU**

NAZWA INWESTYCJI

**Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcie organowym,
oraz wymiana podłogi empy w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach**

ADRES INWESTYCJI

**Bobrowniki, ul. Krasnoglińska 2B, 08-500 Ryki
jedn. ewid.: 061604_5, obręb: 061604_5.0001 BOBROWNIKI, dz. nr: 3565**

KATEGORIA OBIEKTU BUDOWLANEGO:

X

INWESTOR

**Parafia Rzymsko-katolicka
pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach
ul. Krasnoglińska 1B
08-500 Ryki**

mgr inż. arch. Radosław Bagrowski
upr. budowlane do projektowania
w specjalności architektonicznej
bez ograniczeń nr 126/LBUKK/2014

DATA OPRACOWANIA

Ryki, styczeń 2024

Część opisowa

1. Określenie przedmiotu zamierzenia budowlanego, a w przypadku zamierzenia budowlanego obejmującego więcej niż jeden obiekt budowlany – zakres całego zamierzenia;

Przedmiotem planowanego zamierzenia są prace konserwatorskie w kościele pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bobrownikach, obejmujące swoim zakresem:

- konserwację i restaurację tabernakulum ołtarza głównego;
- konserwację prospektu organowego obejmującego szafę organową;
- konserwację i prace organmistrzowskich przy organach piszczałkowych;
- wymiana podłogi na emporze kościoła oraz uzupełnieniu ubytków schodów;
- ~~wymiana instalacji elektrycznej na emporze;~~ RB

2. Określenie istniejącego stanu zagospodarowania działki lub terenu, w tym informacja o obiektach budowlanych przeznaczonych do rozbiórki;

Teren ozn. dz. nr 3565 na który zlokalizowany jest budynek planowanej inwestycji zlokalizowany jest w miejscowości Bobrowniki. Działka określona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jako tereny mieszkalnictwa jednorodzinnego i oznaczone symbolem 98UP. Działka od strony północnej graniczy z terenami zabudowy zagrodowej i terenami zieleni izolacyjnej, od strony południowej i zachodniej z terenami drogowymi. Na przedmiotowej działce zlokalizowany jest budynek kościoła oraz budynek dzwonnicy. Teren działki ogrodzony jest murem stanowiącym zespół wraz z budynkiem kościoła, dzwonnicy i starym cmentarzem zabytek wpisany do rejestru zabytków woj. lubelskiego pod nr A/897.

3. Projektowane zagospodarowanie działki lub terenu, w tym:

- a) nie projektuje się zmian w zakresie zagospodarowania terenu
- b) obiekt kubaturowy – w ramach projektu przewidziano roboty konserwatorskie dotyczące:
  - **tabernakulum w ołtarzu głównym** (wpisane do rejestru zabytków ruchomych pod nr B/122);
  - **szafie organowej** (wpisane do rejestru zabytków ruchomych pod nr B/122);
  - **organów piszczałkowych** (niewpisanych do rejestru zabytków ruchomych);
  - podłogi empory chóru (wbudowanego elementu w budynek kościoła wpisanego do rejestru zabytków pod nr A/897);

4. Zestawienie:

Projektowane zestawienie wielkościowe w granicach działki	
powierzchnia:	2 984,0 m ²
zabudowy:	472,7 m ²
tereny utwardzone (dojazd, dojście, place)	1 072,9 m ²
tereny zielone	1 438,4 m ²
powierzchnia biologicznie czynna	48,20%

5. Informacje i dane:

- a) o rodzaju ograniczeń lub zakazów w zabudowie i zagospodarowaniu tego terenu wynikających z aktów prawa miejscowego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeżeli są wymagane,

- nie dotyczy, projekt nie obejmuje zagospodarowania terenu;

- b) czy działka lub teren, na którym jest projektowany obiekt budowlany, są wpisane do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków lub czy zamierzenie budowlane lokalizowane jest na obszarze objętym ochroną konserwatorską,

zgodnie z Uchwałą nr Nr LII/271/2009 z dnia z października 2009r. w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ryki – I etap (...)

§12 ust. 1 lit. A) Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

A/897 – Zespół kościelny Bobrowniki

w skład zespołu wchodzi:

- a) kościół parafialny pw. nawiedzenia NMP;*
- b) dzwonnica – brama;*
- c) ogrodzenie – mur;*
- d) drzewostan;*
- e) cmentarz przykościelny;*

- teren działki, na której jest zlokalizowany obiekt budowlany w którym projektuje się prace jest wpisany do rejestru zabytków pod nr A/897 na mocy decyzji znak: KL V.5349/11/85 z 31 stycznia 1985r;
- elementy wyposażenia (tabernakulum ołtarza głównego oraz prospekt organowy) wpisane są do rejestru zabytków ruchomych pod numerem B/122 na podstawie decyzji znak: KL.IV.5334/2/86 z dnia 14 lipca 1986r. (poz. 1 i 25 załącznika do decyzji o wpisie do rejestru zabytków);

- c) określające wpływ eksploatacji górniczej na działkę lub teren zamierzenia budowlanego – jeśli zamierzenie budowlane znajduje się w granicach terenu górniczego,

- nie dotyczy, działka nie znajduje się w granicach terenu górniczego (brak wpływu eksploatacji górniczej);

- d) o charakterze, cechach istniejących i przewidywanych zagrożeń dla środowiska oraz higieny i zdrowia użytkowników projektowanych obiektów budowlanych i ich otoczenia w zakresie zgodnym z przepisami odrębnymi;

- nie dotyczy, projektowane prace dotyczą wystroju wewnętrznego oraz remontu;

6. Dane dotyczące warunków ochrony przeciwpożarowej, w szczególności o drogach pożarowych oraz przeciwpożarowym zaopatrzeniu w wodę, wraz z ich parametrami technicznymi;

- wysokość budynku – 17,12 m
- kubatura – 4485,9 m³;
- powierzchnia całkowita kościoła: 449,60m²;
- powierzchnia użytkowa: 325,14 m²;

Zaprojektowany budynek jest budynkiem użyteczności publicznej o j ZLI, w klasie odporności pożarowej „D”. Najbliższy hydrant do czerpania wody na cele ppoż, zlokalizowany jest od budynku 26,3 m oraz 45,3m. Wymagana ilość wody do zewnętrznego gaszenia pożaru – 5 dm³/s (liczba mieszkańców 528 – koniec roku 2023)

Drogą pożarową dla budynku kościoła jest droga powiatowa biegnąca wzdłuż południowej krawędzi działki. Odległość jej od budynku nie przekracza 15m, a wysokość muru, będącego ogrodzeniem – 3,0 m.

7. Inne niezbędne dane wynikające ze specyfiki, charakteru i stopnia skomplikowania obiektu budowlanego lub robót budowlanych;

- nie dotyczy, zakres prac nie obejmuje robót związanych z zagospodarowaniem terenu;

8. Informacja o obszarze oddziaływania obiektu;

Oddziaływanie obiektów kubaturowych w zakresie funkcji i wymagań związanych z użytkowaniem obiektów, takich jak: przepisy pożarowe, sanitarne i in.

Odległość budynku kościoła zlokalizowanego na przedmiotowym terenie względem granic sąsiednich działek:

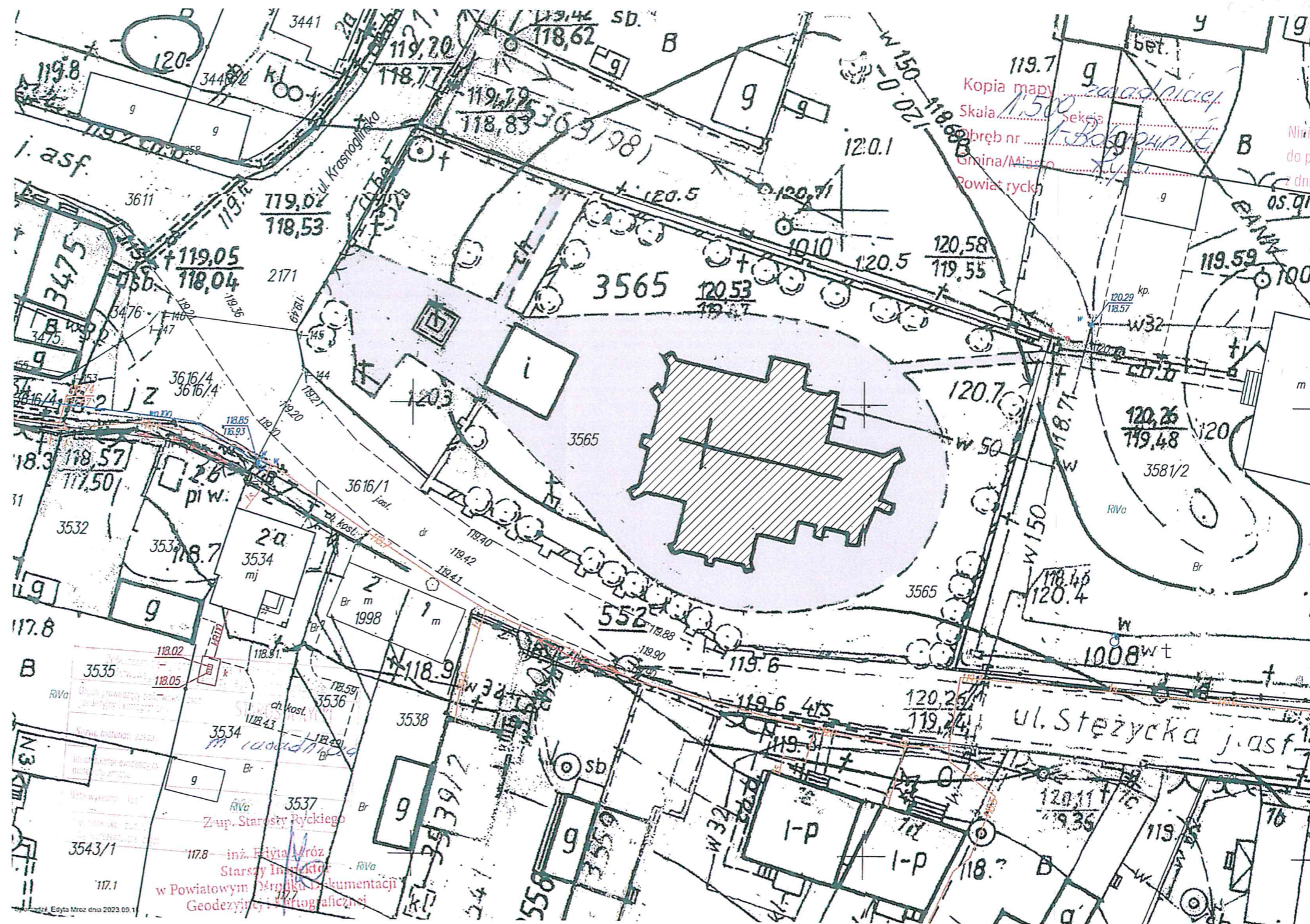
- nr 3581/2 – 11,0 m;
- nr 3616/1 – 6,5m;
- nr 2171 – 34,0 m;

Odległość budynku kościoła zlokalizowanego na przedmiotowym terenie względem innych budynków zlokalizowanych na działkach:

- nr 3565 – 8,80 m – dzwonnica;
- nr 3581/2 – 38,0 m – dom parafialny;

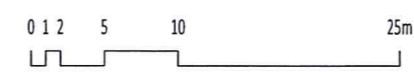
Z uwagi, że nie prace związane z budynkiem kościoła nie są pracami które zwiększają jego zakres oddziaływania, a jego centralna lokalizacja i materiały z których jest zbudowany zapewnia wymagane minimalne odległości można stwierdzić, że oddziaływanie mieści się w granicach działki nr 3565.

mgr inż. arch. Radosław Bagrowski
upr. budowlane do projektowania
w specjalności architektonicznej
bez ograniczeń nr 126/LB/UKK/2014

STAROSTWO POWIATOWE
W RYKACH
Kopia mapy
Skała 1:500
Dz. nr 126/LBUKK/2014
Niniejsze stanowi załącznik Nr 1
do pozwolenia na budowę
dnia 21.02.2024. Nr AB.G.140.31.2024

/// przedmiotowy budynek
■ utwardzenie terenu

Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcje organowym, oraz wymiana podłogi empy w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach		
TEMAT:		
ADRES INWEST.:	Bobrowniki ul. Krasnoślińska 2B, 08-500 Ryki dz. nr: 3565 061604_5.0001 BOBROWNIKI	proj. budowlany (PB)
INWESTOR:	Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bobrownikach, ul. Krasnoślińska 1B, 08-500 Ryki	
TYTUŁ RYSUNKU:	Rzut sytuacyjny mgr inż. arch. Radosław Bagrowski	NR RYS.: zt-01
PROJEKTANT:	upr. budowlane do projektowania w specjalności architektonicznej bez ograniczeń nr 126/LBUKK/2014	SKALA: 1:500 styczeń 2024

CZĘŚĆ 2**PROJEKT ARCHITEKTONICZO-BUDOWLANY**

NAZWA INWESTYCJI

Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcie organowym,
oraz wymiana podłogi empiry w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach

ADRES INWESTYCJI

Bobrowniki, ul. Krasnoglińska 2B, 08-500 Ryki
jedn. ewid.: 061604_5, obręb: 061604_5.0001 BOBROWNIKI, dz. nr: 3565

KATEGORIA OBIEKTU BUDOWLANEGO:

X

INWESTOR

Parafia Rzymsko-katolicka
pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach
ul. Krasnoglińska 1B
08-500 Ryki

mgr inż. arch. Radosław Bagrowski
upr. budowlane do projektowania
w specjalności architektonicznej
bez ograniczeń nr 126/LBUKK/2014

DATA OPRACOWANIA

Ryki, styczeń 2024

Projekt architektoniczno-budowlany (PAB)

Część opisowa

1) rodzaj i kategoria obiektu budowlanego będącego przedmiotem zamierzenia budowlanego;

Przedmiotem planowanego zamierzenia są prace konserwatorskie w kościele pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bobrownikach, obejmujące swoim zakresem:

- konserwację i restaurację tabernakulum ołtarza głównego;
- konserwację prospektu organowego obejmującego szafę organową;
- konserwację i prace organmistrzowskich przy organach piszczałkowych;
- wymiana podłogi na emporze kościoła oraz uzupełnieniu ubytków schodów;
- ~~wymiana instalacji elektrycznej na emporze;~~ *RS*

- kategoria obiektu: X – budynki kultu religijnego (wg klasyfikacji obiektów budowlanych zawartej w zał. do ustawy - Prawo budowlane);

2) zamierzony sposób użytkowania oraz program użytkowy obiektu budowlanego;

- sposób użytkowania obiektu budowlanego pozostaje bez zmian, obiekt użytkowany na cele kultu religijnego (podstawowa funkcja);

- program użytkowy (obecny), obejmuje następujące pomieszczenia:

na kondygnacji parteru

<i>nr pom.</i>	<i>nazwa pom.</i>	<i>pow. pom.</i>
01	nawa główna	255,36 m ²
02	zakrystia	25,04 m ²
03	ganek	7,30 m ²
04	ganek	6,44 m ²
05	antrersola	31,00 m ²

w sumie **325,14 m²**

3) układ przestrzenny oraz forma architektoniczna obiektu, w tym jego wygląd zewnętrzny, uwzględniając charakterystyczne wyroby wykończeniowe i kolorystykę elewacji, a także sposób jego dostosowania do warunków wynikających z wymaganych przepisami szczególnymi pozwoleń, uzgodnień lub opinii innych organów, o których mowa w art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy, lub ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a

w przypadku jego braku – z decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu albo uchwały o ustaleniu lokalizacji inwestycji mieszkaniowej lub inwestycji towarzyszących;

- budynek kościoła jest obiektem murowanym wzniesionym w 1488r, orientowany ołtarzem na wschód, składający się z jednej nawy. Fasada budynku zwieńczona ozdobnymi szczytami z rzędami arkadowych wnęk, budynek jest obiektem jednokondygnacyjnym z poddaszem nieużytkowym;
- ołtarz główny pochodzi z XVIII wieku;
- w kościele znajdują się organy wykonane na początku ubiegłego wieku;
- projekt nie obejmuje swoim zakresem ingerencję w bryłę budynku, kolorystykę, oraz wygląd zewnętrzny;
- projekt nie zakłada prac wewnątrz ingerujących w funkcję i wygląd pomieszczeń;

Zakres obejmuje:

- **tabernakulum** (wpisane do rejestru zabytków ruchomych pod nr B/122) będącego częścią drewnianego ołtarza głównego datowanego na drugą połowę XVIII wieku. Architektoniczne tabernakulum ma wysokość 1,6m, zbudowane jest na wklęsło-wypukłym planie i posiada zaokrąglony, wysunięty korpus, ujęty po bokach złotą taśmą z wolutami. W dolnej części mieści się metalowe tabernakulum, a powyżej w półkuliście zamkniętej arkadzie, obrotowy tron z muszlą na sklepieniu. Nad arkadą i na ściankach bocznych umieszczone są dekoracyjne motywy roślinne. Struktura tabernakulum jest pokryta imitacją srebra na fakturalnym podłożu, a dekoracja sznycerska i detale architektoniczne są złoczone szlagmetalem. Obecny stan tabernakulum odnowionego przy użyciu imitacji złota i srebra, zniekształca jego pierwotny wygląd i obniża wartości artystyczne. W dolnych fragmentach tabernakulum występują zabrudzenia, przetarcia i zniszczenia powierzchni, a w partiach złoczonych szlagmetalem widoczne są ciemne plamy powstałe w wyniku procesów korozji. Na odwrocie i na sznycerze wykonanej z drewna występują otwory po żerowaniu szkodników. Stan techniczny drewnianej struktury jest dość dobry.

Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcie organowym,
oraz wymiana podłogi empy w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach
ul. Krasnogińska 2B, 08-500 Ryki
nr dz. 3565

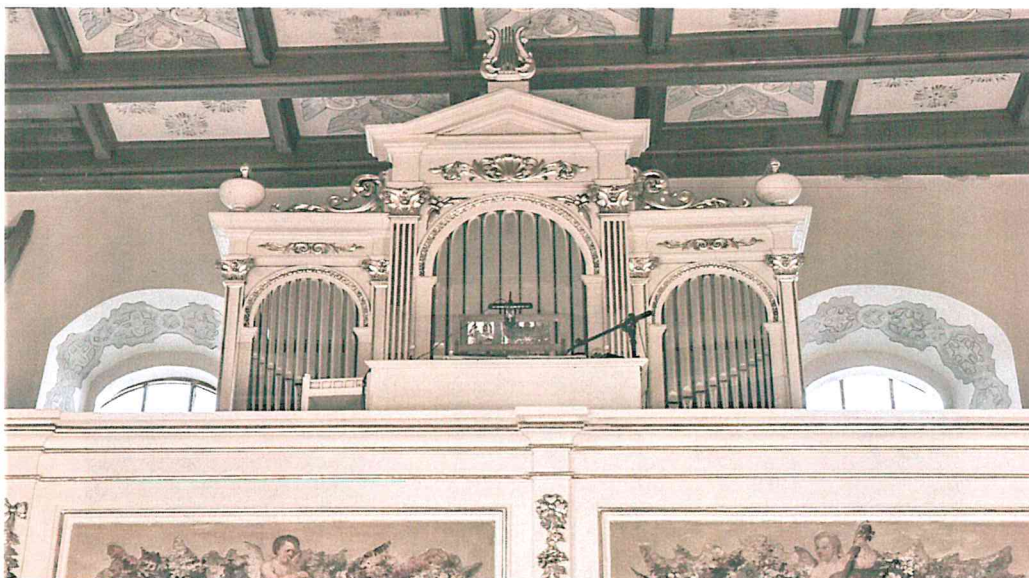
- szafie organowej (wpisane do rejestru zabytków ruchomych pod nr B/122) z prospektem z roku 1904 zbudowana przez Jana Szymańskiego. Szafa o wymiarach 360x300x210cm, ustawiona na osi chóru, przylega bezpośrednio do jego tylnej ściany. Element pokryty warstwami wtórnymi, całkowicie zmieniającymi jego pierwotną

koncepcję artystyczno-estetyczną. Drewno z którego wykonano szafę nosi znamiona żerowania larw ksylofagów i wymaga dezynsekcji. Konstrukcja szafy jest niestabilna, drewno jest porozklejane w połączeniach stolarskich i posiada spękania i uszkodzenia mechaniczne. Pola piszczatkowe zostały zakryte z zewnątrz przezroczystymi płytami z tworzywa sztucznego;

- **organów piszczatkowych** zlokalizowanych na emporze chórowej, posiadają one jeden manuał 7-głosowy i 3-głosowy pedał , zbudowane zostały w 1904 roku w warsztacie budowy organów Jana Szymańskiego.

Na prospekcie w trzech polach piszczatkowych znajduje się 29 piszczatek w układzie 10+9+10. Piszczatki wykonane są z blachy piszczatkowej cynowej i zostały pomalowane na kolor srebrny (malowanie wtórne). Stół do gry ustawiony osiowo względem organów.

Obecny stan organów z uwagi na naturalne wypracowanie i zużycie materiałów posiada wiele usterek. Powstałe zabrudzenia i działanie szkodników drzewnych oraz niekorzystne warunki klimatyczne przyczyniły się do zniszczeń. Stół do gry posiada widoczne uszkodzenia mechaniczne, ubytki, perforacje spowodowane przez szkodniki drzewne. Klawisze całotonowe manuałów posiadają okleinę wtórną z tworzywa sztucznego o niskiej estetyce, która nie posiada frontów. Klawisze półtonowe z drewna hebanowego posiadają niewielkie ślady wypracowania;

- **podłogi empory chóru** oraz schodów na nią prowadzonych (wpisanej do rejestru zabytków pod nr A/897), która posiada widoczne ślady żerowania owadów, ponadto miejscowo mocno uginają się deski. Podłoga nosi ślady zużycia, duże szczeliny, deski posiadają mechaniczne uszkodzenia oraz ubytki. Schody prowadzące na emporę mają

Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcie organowym,
oraz wymiana podłogi empory w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach
ul. Krasnoglińska 2B, 08-500 Ryki
nr dz. 3565

STAROSTWO POWIATOWE
W TACH
ul. 1-go Maja 10A
08-500 Ryki

- wyślizgane stopnice o różnej grubości, mechaniczne uszkodzenia i ubytki spowodowane brakiem konserwacji.
- **wymianę instalacji elektrycznej** związanej z emporą, polegającej na zastąpieniu zużytych gniazd wtykowych oraz okablowania na nowe;

W ramach prac zakłada się:

a) tabernakulum ołtarza głównego:

- demontaż tabernakulum;
- czyszczenie z kurzu i brudu;
- wykonanie odkrywek i ustalenie stratygrafii warstw występujących na ołtarzu;
- usunięcie wtórnych powłok;
- podklejenie odspojonych oryginalnych gruntów;
- impregnacja osłabionych fragmentów drewnianej struktury;
- zabezpieczenie przed owadami;
- wzmocnienie połączeń oraz uzupełnienie ubytków;
- uzupełnienie i rekonstrukcja zapraw, złoceń i srebrzeń;
- rekonstrukcja oryginalnej polichromii
- montaż tabernakulum
- wykonanie dokumentacji opisowej;

Pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich wraz z ich zakresem zostało zatwierdzone przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzją znak IR.5144.9.1.2023 z dnia 11.07.2023 na podstawie „Programu konserwacji i restauracji tabernakulum z ołtarza głównego w kościele parafialnym pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach” sporządzonego przez Konserwator dzieł sztuki mgr sztuki Magdalenę Gawłowską.

b) szafa organowa:

- demontaż i inwentaryzacja;
- przewiezienie do pracowni;
- oczyszczenie z kurzu i zabrudzeń;
- przeprowadzenie badań w celu ustalenia kolorystyki,;
- dezynsekcja elementów szafy;
- impregnacja i wzmocnienie osłabionych elementów;
- usunięcie wtórnych warstw malarskich;
- wykonanie prac stolarskich;
- uzupełnienie uszkodzeń, ubytków;
- odtłuszczenie i wykonanie złoceń;
- izolacja warstw polichromii oraz wykonanie scalenia kolorystycznego;
- montaż szafy w kościele
- wykonanie dokumentacji opisowej;

Pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich wraz z ich zakresem zostało zatwierdzone przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzją znak IR.5144.9.1.2023 z dnia 11.07.2023 na podstawie „Programu prac przy szafie organowej z kościoła pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach” sporządzonego przez Vermilion Dorota Maryto-Naumik.

c) organy piszczałkowe:

(stół gry):

- demontaż klawiatury;
- czyszczenie mechanizmu;
- rekonstrukcja oklein klawiszy;
- rekonstrukcja filcowania, granirowania klawiatury;

- konserwacja klawiatury pedałowej z rekonstrukcją nakładek klawiszy;
  - rekonstrukcja filcowania włączników registrowych i oczek kościanych;
  - konserwacja i odnowienie stołu gry i ławy organisty;
  - montaż i regulacja mechanizmów stołu gry;
- (prace organmistrzowskie przy trakturze gry i registrowana):
- demontaż traktury
  - oczyszczenie elementów;
  - przegląd sprawności;
  - rekonstrukcja wypracowanych elementów i muterek skórzanych;
  - regulacja działania traktury gry i registrowania;
- (prace organmistrzowskie wiatrownicy):
- demontaż i oczyszczenie elementów wiatrownic;
  - demontaż wałków skrętnych;
  - demontaż stożków;
  - ocena stanu i rekonstrukcja elementów metalowych;
  - przegląd uszczelnień wiatrownicy;
- (prace organmistrzowskie przy systemie wiatrowym)
- demontaż elementów oraz czyszczenie;
  - konserwacja i odnowienie elementów drewnianych miecha;
  - wzmocnienie lub rekonstrukcja forowań ramek wewnętrznych i oklein miecha;
  - rekonstrukcja skórzanej opony miecha;
  - zabezpieczenie powierzchni drewnianych miecha;
  - konserwacja czepaka klinowego;
  - konserwacja dźwigni nożnej kalikanta oraz urządzenia do kalikowania;
  - przegląd sprawności i konserwacja regulatora;
  - przegląd sprawności i oliwienie elektrowentylatora;
  - uszczelnienie systemu wiatrowego;
  - ustawienie ciśnienia w systemie;
- (inne prace przy konserwacji instrumentu)
- impregnacja całości substancji drzewnej instrumentu;
  - oczyszczenie i impregnacja podłogi wewnątrz organów, elementów konstrukcyjnych;
  - usunięcie starych instalacji elektrycznych zainstalowanych na wewnętrznej stronie szafy organów;
  - zabezpieczenie zdemontowanych części oraz transport do warsztatu organmistrzowskiego i z powrotem do kościoła;

Prace przy organach piszczalkowych (program prac opracowany przez Mariana Leśniczuka) nie wymagają wydania pozwolenia przez LWKZ z uwagi, że nie są wpisane do rejestru zabytków ruchomych.

- d) wymiana desek podłogi empyry:
- demontaż podłogi wraz z listwami;
  - ocena legarów i sprzątnięcie przestrzeni podpodłogowej;
  - równanie legarów;

Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcie organowym,
oraz wymiana podłogi empyry w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach
ul. Krasnoglińska 2B, 08-500 Ryki
nr dz. 3565

- montaż nowej podłogi
- satynowanie i olejowanie podłogi;
- ułożenie listw przypodłogowych;
- uzupełnienie ubytków schodów;
- czyszczenie i olejowanie schodów;

Pozwolenie na prowadzenie prac wraz z ich zakresem zostało zatwierdzone przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzją znak IR.5142.10.1.2023 z dnia 26.07.2023 na podstawie „Zakresu prac przy wymianie podłogi na chórze w Kościele Parafialnym w Bobrownikach” sporządzonym przez PS CRAFT Szymon Czerski.

4) charakterystyczne parametry obiektu budowlanego, w szczególności:

- a) kubatura, - 4 485,9 m³;
- b) zestawienie powierzchni, przy czym:

- powierzchnia zabudowy budynek kościoła: 418,6 m²;
- powierzchnia całkowita kościoła: 449,60m²;
- powierzchnia użytkowa: 325,14 m²;

- c) wysokość, długość, szerokość, średnica,

- wysokość: 17,12 m (mierzona od poz. terenu przed gł. wejściem do budynku do poziomu kalenicy głównej),
- szerokość: 24,27 m,
- długość: 28,71 m;

- d) liczbę kondygnacji,

- 1 kondygnacja nadziemna + poddasze nieużytkowe;

- e) inne dane niż wskazane w lit. a–d niezbędne do stwierdzenia zgodności usytuowania obiektu z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej;

- z uwagi na usytuowanie istniejącego budynku względem sąsiedniej zabudowy (na działce nr 3565). Budynek usytuowany na działce w odległości od jej granic $\geq 8,0\text{m}$;
- na działce zlokalizowany jest budynek murowanej wieży, dzwonnicy w odległości $\geq 8,0\text{m}$;

4) opis zapewnienia niezbędnych warunków do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, o których mowa w art. 1 Konwencji o prawach osób niepełno-sprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., w tym osoby starsze;

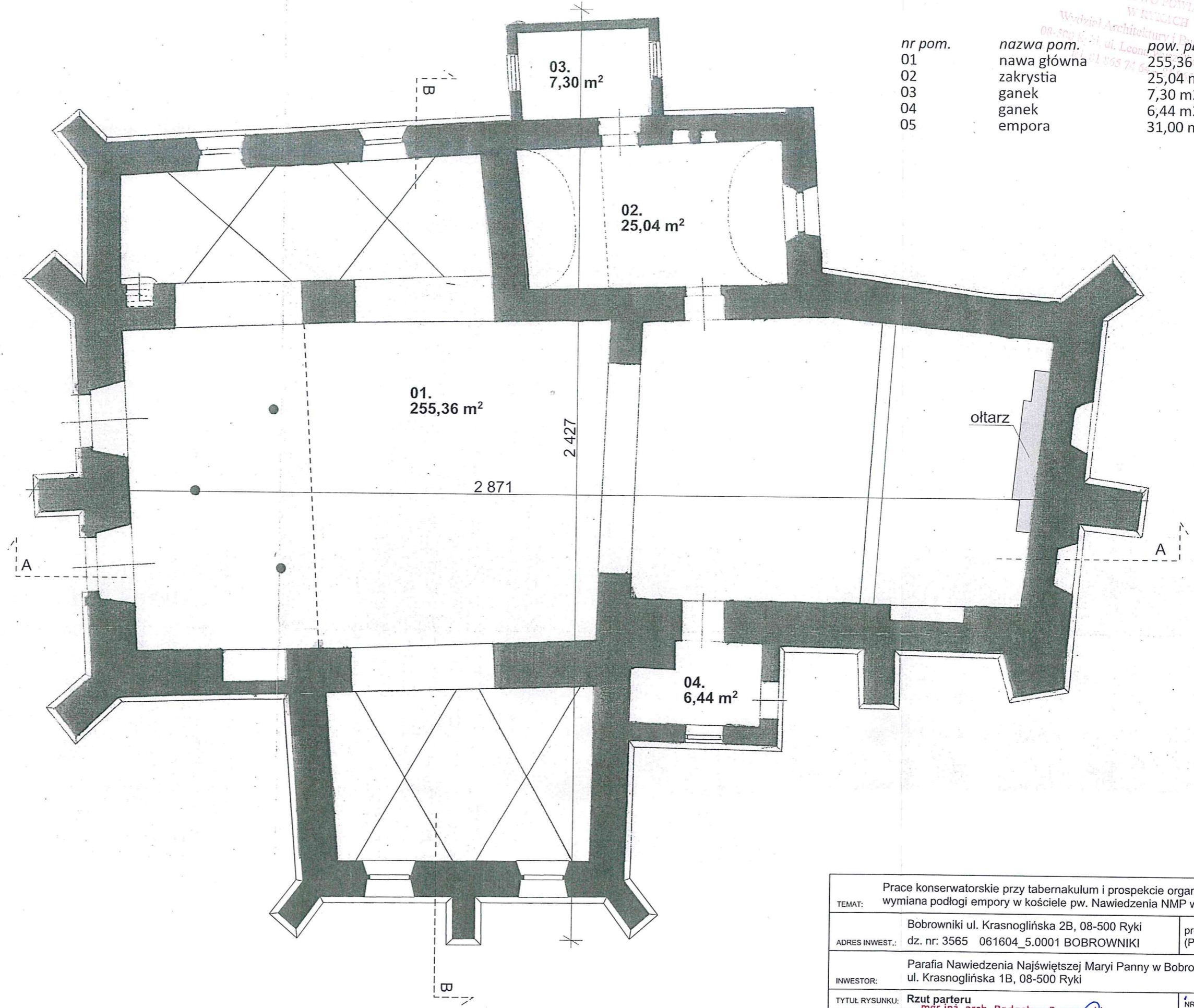
- nie dotyczy, zakres projektu obejmuje remont elementów wyposażenia/wnętrza budynku. Budynek posiada dostęp dla osób niepełnosprawnych przez główne wejście zlokalizowane na poziomie terenu;

5) dane dotyczące warunków ochrony przeciwpożarowej, stosownie do zakresu projektu;

- przedmiotowy budynek (w istniejącym stanie) jest budynkiem użyteczności publicznej kategorii ZLI, w klasie odporności pożarowej „D”. Ściany budynku wykonane z materiałów niepalnych (murowane). Wyposażenie obiektu stanowią elementy drewniane jak ławki, ambona, ołtarz główny, ołtarze boczne. Antresola chóru wykonana jest z drewna.

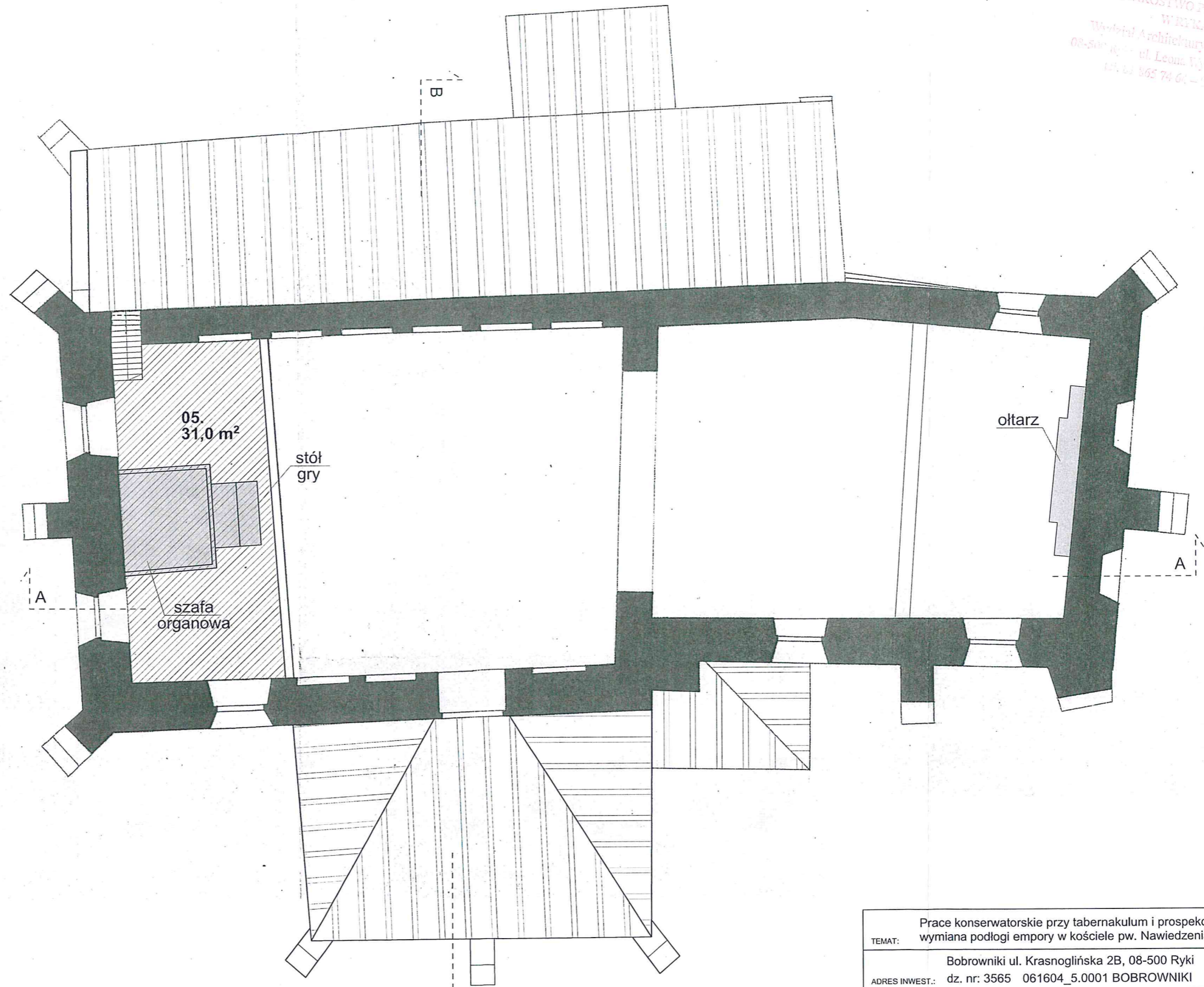
UWAGA! Stosując materiały użyte do remontu podłogi oraz schodów na chór należy zabezpieczyć je do klasy NRO.

nr pom.	nazwa pom.	pow. pom.
01	nawa główna	255,36 m ²
02	zakrystia	25,04 m ²
03	ganek	7,30 m ²
04	ganek	6,44 m ²
05	empora	31,00 m ²

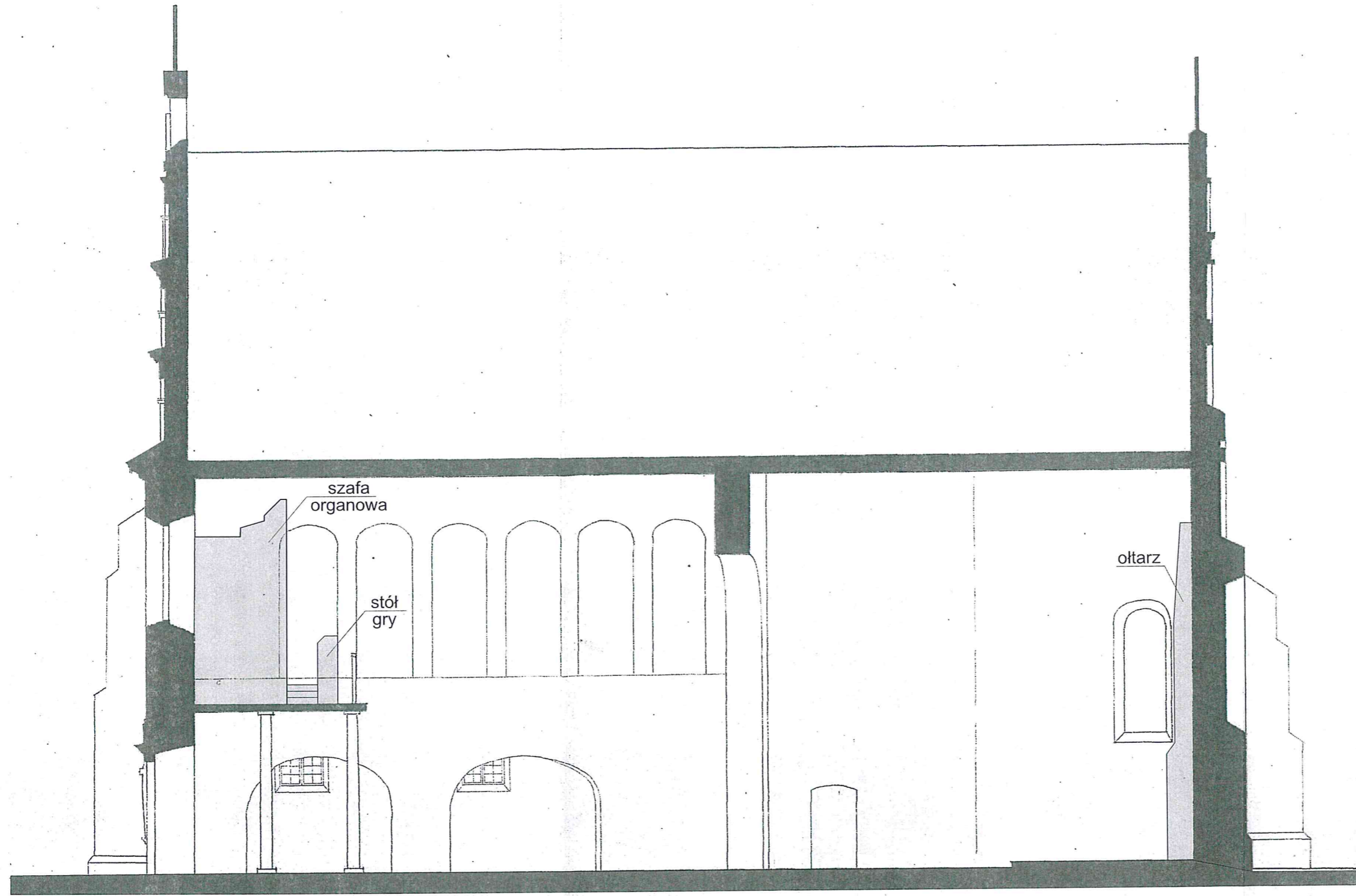

Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcie organowym, oraz wymiana podłogi empora w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach		
TEMAT:		
ADRES INWEST.:	Bobrowniki ul. Krasnogińska 2B, 08-500 Ryki dz. nr: 3565 061604_5.0001 BOBROWNIKI	proj. budowlany (PB)
INWESTOR:	Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bobrownikach, ul. Krasnogińska 1B, 08-500 Ryki	
TYTUŁ RYSUNKU:	Rzut parteru	NR RYS.: pb-01
PROJEKTANT:	mgr inż. arch. Radosław Sągrowski upr. budowlane do projektowania w specjalności architektonicznej bez ograniczeń nr 126/LBUKK/2014	SKALA: 1:100 styczeń 2024

STAROSTWO POWIATOWE
 W BROWNIKACH
 Wydział Architektury i Budownictwa
 08-500 Ryki, ul. Leona Tytelińskiego 10A
 tel. 865 74 64 - 2 12 11 13

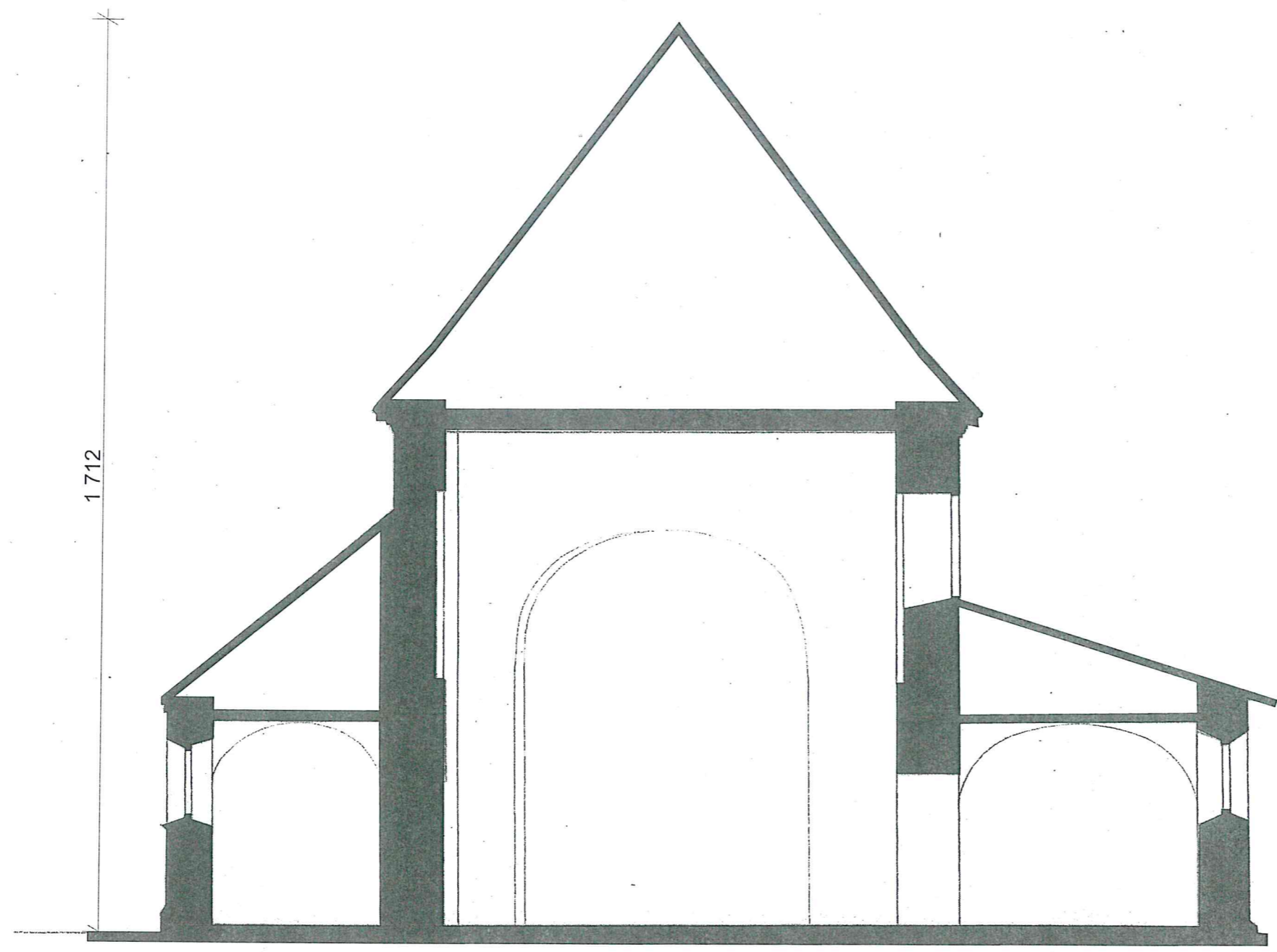

Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcie organowym, oraz wymiana podłogi empory w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach		
TEMAT:		
ADRES INWEST.:	Bobrowniki ul. Krasnogińska 2B, 08-500 Ryki dz. nr: 3565_061604_5.0001 BOBROWNIKI	proj. budowlany (PB)
INWESTOR:	Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bobrownikach, ul. Krasnogińska 1B, 08-500 Ryki	
TYTUŁ RYSUNKU:	~~Rzut antresoli~~ Rzut antresoli Radosław Bagrowski	NR RYS.: pb-02
PROJEKTANT:	upr. budowlane do projektowania w specjalności architektonicznej bez ograniczeń nr 126/LBOKK/2014 <i>Podpis: R. Bagrowski</i>	SKALA: 1:100 styczeń 2024

Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcje organowym, oraz wymiana podłogi empyry w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach		
TEMAT:		
ADRES INWEST.:	Bobrowniki ul. Krasnoglińska 2B, 08-500 Ryki dz. nr: 3565_061604_5.0001 BOBROWNIKI	proj. budowlany (PB)
INWESTOR:	Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bobrownikach, ul. Krasnoglińska 1B, 08-500 Ryki	
TYTUŁ RYSUNKU:	Przekrój podłużny A-A	NR RYS.: pb-03
PROJEKTANT:	mgr inż. Andrzej Bagrowski upr. budowlane do projektowania w specjalności architektonicznej bez ograniczeń nr 126/LBUKK/2014	SKALA: 1:100 styczeń 2024

STAROSTWO POWIATOWE
W RYKACH
Wydział Architektury i Budownictwa
08-500 Ryki, ul. Leona Wyrzbiłowskiego 10A
tel. 01 363 74 61 - 71 1 3 74 65

Prace konserwatorskie przy tabernakulum i prospekcje organowym, oraz wymiana podłogi empory w kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach		
TEMAT:		
ADRES INWEST.:	Bobrowniki ul. Krasnogińska 2B, 08-500 Ryki dz. nr: 3565 061604_5.0001 BOBROWNIKI	proj. budowlany (PB)
INWESTOR:	Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bobrownikach, ul. Krasnogińska 1B, 08-500 Ryki	
TYTUŁ RYSUNKU:	Przekrój poprzeczny B-B mgr inż. arch. Radosław Bagrowski	NR RYS.: pb-04
PROJEKTANT:	upr. budowlane do projektowania w specjalności architektonicznej bez ograniczeń nr 126/LBUKK/2014	SKALA: 1:100 styczeń 2024

Lubelski Wojewódzki
Konservator Zabytków
ul. Archidiakońska 4
20-113 Lublin
tel./fax 81 532-90-35, 81 532-59-37

ZA ZWROTNYM
POTWIERDZENIEM ODBIORU
RYKACH
08-500 Ryki, ul. Krasnoglińska 1B
tel. 81 835 74 05

Ks. Dariusz Cabaj
Proboszcz parafii rzymskokatolickiej
Pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii
Panny
w Bobrownikach
ul. Krasnoglińska 1B
08-500 Ryki

Znak:
IR.5144.9 .1. 2023

Data:
2023-07-11

Sprawa: wydanie pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach ruchomych wpisanych do rejestru zabytków woj. lubelskiego

Obiekt: **Tabernakulum z ołtarza głównego i prospekt organowy z kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Bobrownikach**, wpisane do rejestru zabytków ruchomych pod numerem B/122 na podstawie decyzji znak: KL.IV.5334/2/86 z 14 lipca 1986 r. (poz. 1 i 25 załącznika do decyzji o wpisie do rejestru zabytków)

DECYZJA

Na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 2 litera a, art. 7 pkt. 1, art. 36 ust. 1 pkt 1, art. 36 a ust. 1, art. 37 a, ust. 1, art. 89 pkt 2, art. 93, ust. 1 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r, poz. 840), § 12 ust. 1, ust. 2 pkt 3, 4 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r. poz.81) oraz art. 104 ustawy Kpa po rozpatrzeniu wniosku złożonego przez ks. Dariusza Cabaję, proboszcza parafii pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Bobrownikach z 19 czerwca 2023 r. (wpływ do WUOZ w Lublinie: 28 czerwca 2023 r.)

Lubelski Wojewódzki Konservator Zabytków orzeka:

A/ udzielić pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy **tabernakulum ołtarza głównego i prospekcie organowym w kościele pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Bobrownikach** w zakresie i w sposób określony w programach prac konserwatorskich i restauratorskich:

- autorstwa Magdaleny Gawłowskiej pt. „Program konserwacji i restauracji tabernakulum z ołtarza głównego w kościele parafialnym pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach” z 12 stycznia 2023 r.

- autorstwa Doroty Mryto-Naumiuk pt. „Proponowany program prac przy szafie organowej z kościoła pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach” z 15.06.2023 r.

B/ wyłączyć z pozwolenia prace przy organach (program prac opracowany przez organmistrza Mariana Leśniczuka w 2023 r.), nie wpisanych do rejestru zabytków

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn. 2023.07.11.
[Podpis] 26

ruchomych, których karta ewidencyjna opracowana w 1998 r. przez Marię Szymanowicz jest włączona do wojewódzkiej ewidencji zabytków, w związku z czym prace przy nich nie wymagają wydania przez LWKZ formalnego pozwolenia.

z zastrzeżeniem spełnienia następujących warunków:

1. niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o wszelkich zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac.
2. prowadzenia dokumentacji przebiegu prac konserwatorskich i prac restauratorskich, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie do 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac. Dokumentacja winna być opracowana zgodnie ze standardem dokumentacji prowadzenia prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach ruchomych wpisanych do rejestru zabytków, zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Kultury z 2 sierpnia 2018 r. (Dz. U. z 2021 r. poz.81).

Osoba prowadząca prace konserwatorskie i restauratorskie: wg wskazania we wniosku

Pozwolenie jest ważne w terminie do: lipca 2025 r.

UZASADNIENIE:

Realizacja prac przy zabytku wpisanym do rejestru wymaga uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Parafia planuje wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich przy wpisanym do rejestru zabytków tabernakulum ołtarza głównego, który datowany jest na 2 poł. XVIII wieku oraz remont instrumentu organów (objętych jedynie ewidencją zabytków) wraz z konserwacją i restauracją wpisanego do rejestru zabytków prospektu organowego. W karcie ewidencyjnej opracowanej w 1998 r. przez Marię Szymanowicz autorka podała, że instrument został zbudowany w 1904 r. przez Jana Szymańskiego w stylu neoklasycystycznym. Prospekt został wpisany do rejestru zabytków jako obiekt z XIX wieku, barokowo-klasycystyczny (zgodnie z kartą ewidencyjną opracowaną w 1980 roku przez Hannę Orzechowską). Kościół zbudowany był w XV wieku, rozbudowany ok. 1637 r., ale dwukrotnie uległ pożarowi: w poł. XVII wieku i w 1757 roku. Był restaurowany w 1788, 1800, 1897, 1937, 1950-52. Prospekt malowany w latach 1965 – 66 oraz w 1994 roku malowany i złożony szlagmetalem wraz z ołtarzem głównym. Te wielokrotnie wykonywane prace nie mające charakteru konserwatorskiego wpłynęły na utratę oryginalnego wyglądu, ze szczególnym uwzględnieniem kolorystyki przedmiotowych obiektów.

Opisany szczegółowo w programach prac konserwatorskich stan uzasadnia podjęcie prac konserwatorsko-restauratorskich przy tabernakulum ołtarza głównego i przy prospekcie organowym.

Warunki zawarte w decyzji wynikają z Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r. poz.81). Wobec powyższego należy orzec jak w sentencji.

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn. 2.01.2024

[Signature]

Pouczenie

Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz.U. z 2022 r., poz. 840).

Na podstawie art. 127 §1 i 2 oraz art. 129 §1 i 2 Kpa od decyzji niniejszej przysługuje odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w terminie 14 dni od daty doręczenia decyzji za pośrednictwem Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na podstawie art. 127 a Kpa stronie przysługuje możliwość zrzeczenia się praw do wniesienia odwołania od decyzji. Z chwilą doręczenia organowi oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Niniejsza decyzja zgodna jest z żądaniem strony, stąd też w oparciu o art. 130 § 4 Kpa podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania.

Zał. 2. programy prac

Otrzymują:

1. Adresat
2. a/a

Z-ca Lubelskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków
mgr Barbara Stolarz

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

3.01.24

RB

Lubelski Wojewódzki
Konservator Zabytków
ul. Archidiakońska 4
20-113 Lublin
tel./fax 81 532-90-35, 81 532-59-37

Vermilion Dorota Mryto-Naumiuk
3 Maja 127b/4
05-420 Józefów
Email.: dorotamoryto@gmail.com
Tel.: 608477379

ZAŁĄCZNIK

do pisma / postanowienia / decyzji
organu ochrony zabytków

znak MR. 5144. 9. 1. 2023
z dnia 2023-07-17

Z-ca Lubelskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków

mgr Barbara Stolarz
ul. Wyczałkowskiego 10A
tel. 81 865 74 65

PROPONOWANY PROGRAM PRAC PRZY SZAFIE ORGANOWEJ Z KOŚCIOŁA P.W. NAWIEDZENIA NMP W BOBROWNIKACH

Krótki opis stanu zachowania

Szafa organowa z prospektem zbudowana przez Jana Szymańskiego w 1904 roku jest zakurzona i zabrudzona. Na jej powierzchni można znaleźć uszkodzenia mechaniczne wynikające z normalnego użytkowania obiektu.

Obiekt pokryty jest warstwami wtórnymi (przemalowaniami), które całkowicie zmieniają pierwotną koncepcję artystyczno- estetyczną obiektu. Drewno, z którego wykonano szafę nosi znamiona żerowania larw ksylofagów i wymaga dezynsekcji. Konstrukcja niestabilna, drewno jest porozklejane w połączeniach stolarskich. Można również zauważyć spękania i uszkodzenia mechaniczne.

Oczekiwane efekty prac i założenia konserwacji i restauracji

Celem prac konserwatorskich jest zabezpieczenie szafy organowej wraz z prospektem przed dalszą destrukcją. Celem prac restauratorskich jest przywrócenie zabytkowi walorów historycznych i artystycznych. W wyniku planowanych prac konserwatorskich zabytek zostanie właściwie zabezpieczony przed zniszczeniem – powierzchnia zostanie oczyszczona, drewno zdezynfekowane, wzmocnione strukturalnie i poddane naprawom stolarskim. Dezynsekcja obiektu jest niezbędna dla prawidłowego funkcjonowania instrumentu muzycznego. Migracja owadów z szafy do samego instrumentu (i w drugą stronę) jest wysoce niepożądana.

Wzmocnienie i ustabilizowanie konstrukcji nośnej szafy organowej przeprowadzone zostanie przez organmistrza w ramach równoległe prowadzonych prac przy instrumencie muzycznym – organach.

W ramach prac restauratorskich planowane jest odtworzenie historycznego opracowania powierzchni szafy organowej i prospektu. W tym celu należy ustalić stratygrafię warstw i odsłonić pierwotną malaturę. Warstwę oryginalną należy odpowiednio opracować estetycznie i kolorystycznie, zgodnie z oryginałem na podstawie opracowanych wyników badań konserwatorskich. W przypadku braku zachowanych relikwów historycznego opracowania powierzchni wykonanie nowej warstwy malarskiej na podstawie projektu, uwzględniającego analogie do zabytków tego samego autora, zaakceptowanego przez Konservatora Zabytków w toku realizacji prac.

Proponowany program prac konserwatorsko-restauratorskich:

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn. 3.09.24

(Bueni) 28

1. Demontaż obiektu we współpracy z organmistrzem. Inwentaryzacja elementów obiektu.
2. Przewiezienie do pracowni odpowiednio zabezpieczonych elementów szafy.
3. Oczyszczenie lic i odwroci z powierzchniowych zabrudzeń przy użyciu odkurzaczy, oraz miękkich szmatek.
4. Przeprowadzenie badań konserwatorskich mających na celu ustalenie pierwotnej kolorystyki obiektu. W tym celu zostaną wykonane skalpelami odkrywki stratygraficzne i opracowane zostaną wyniki badań konserwatorskich.
5. Poddanie obiektu dezynsekcji – Hylotoxem Q (poprzez pędzlowanie).
6. Impregnacja wzmacniająca najbardziej osłabionych elementów paraloidem B-72 ok. 5% w mieszaninie acetonu z toluenem 1:1.
7. Usunięcie wtórnych warstw malarskich po wykonaniu prób– chemicznie i mechanicznie (zostaną przeprowadzone próby z najbardziej popularnymi pastami do usuwania starych powłok malarskich, takie jak Remosol, Remlac,3V3 oraz zostanie sprawdzone czy nie jest najoptymalniejsze usuwanie warstw wtórnych mechanicznie skalpelami na sucho).
8. Wykonanie prac stolarskich (klejenie, flekowanie) przy użyciu odpowiednio wysezonowanego drewna sosnowego oraz klejów do drewna na bazie dyspersji wodnych poliocetanu winylu np. Wikol rakol lub Soudal.
9. Uzupełnienie drobnych uszkodzeń i ubytków drewna np. otworów wylotowych po owadach, kitami trocinowymi (np. kapon szpachla z pyłem ze ścieru drzewnego lub Sintilor)
10. Uzupełnienie ubytków warstw zapraw (np. Colowood Putty Tikkurila) i opracowanie powierzchni uzupełnień (oszlifowanie kitów).
11. Odftuszczenie i odkurzenie lic przy użyciu acetonu.
12. Wykonanie złoceń metalami niekorodującymi w technice zbliżonej do oryginału (np. złotem płatkowym).
13. Założenie warstwy izolacyjnej na warstwach polichromowanych (np. z werniksu damarowego).
14. Scalenie kolorystyczne polichromii w technikach olejnych lub olejno żywicznych. Techniki olejne lub olejno żywiczne nawet po kilkudziesięciu latach są relatywnie łatwe do usunięcia różnymi metodami. Proponuje się zastosowanie farb przemysłowych (np. Tikkurila Everal) jako baza, barwionych farbami artystycznymi olejnymi (np. Windsor & Newton). W wypadku braku zachowanej warstwy historycznej lub jej reliktyw – przedłożenie projektu rozwiązań estetycznych (uwzględniających analogie stylistyczno-formalne do zabytków z epoki i regionu) i po jego akceptacji wykonanie nowej malatury.
15. Montaż obiektu na chórze kościoła. Po zmontowaniu zabezpieczenie powierzchni werniksem końcowym.

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

2.01.2011
[Podpis]

16. Wykonanie dokumentacji powykonawczej opisowej i fotograficznej.

15.06.2023r.

mgr Dorota Moryto-Hatank
Artysta konserwator dzieł
sztuki w dziedzinie malarstwa
i rzeźby polichromowań

Za zgodność z oryginałem

3.01.24

Ryki, dn.....

(Signature)

Lubelski Wojewódzki
Konservator Zabytków
ul. Archidiakońska 4
20-113 Lublin
tel./fax 81 532-90-35, 81 532-59-37

ZAAŁĄCZNIK
do pisma / postanowienia / decyzji
organu ochrony zabytków
znak 52.5144.9.1.2023
z dnia 2023-07-17

STAROSTWO POWIATOWE
Z-ca Lubelskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków
ul. Wolności 10A
mgr Barbara Stolarz

Konservator dzieł sztuki
mgr sztuki Magdalena Gawłowska
Dypl. UMK nr 1089, zezwolenie WKZ 6/K/94
20-807 Lublin, ul. Czeremchowa 12/27
e-mail: gawłowska.magda@gmail.com

Lublin, 2023-01-12

PROGRAM KONSERWACJI I RESTAURACJI

tabernakulum z ołtarza głównego w kościele parafialnym pw. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach.

Opis obiektu.

Tabernakulum jest elementem późnobarokowego, drewnianego ołtarza głównego datowanego na drugą połowę XVIII wieku. Struktura ołtarza pomalowana jest w kolorze kremowej bieli, a figury, snycerka i detale architektoniczne są złoczone i srebrzone. Architektoniczne tabernakulum ma wysokość 1,6 m. Zbudowane jest na wklęsło-wypukłym planie. Zaokrąglony i wysunięty do przodu korpus, ujęty po bokach złotą taśmą z wolutami, flankują krótsze wolutowe spływy wsparte na podestach związanych z ołtarzem. W dolnej części mieści się metalowe tabernakulum, a powyżej, w półkoliście zamkniętej arkadzie, obrotowy tron z muszlą na sklepieniu. W zwieńczeniu znajduje się srebrny baranek Agnus Dei na złotej księdze z pieczęciami. Nad arkadą i na ściankach bocznych umieszczone są dekoracyjne motywy roślinne. Struktura tabernakulum jest pokryta imitacją srebra na fakturalnym podłożu, a dekoracja snycerska i detale architektoniczne są złoczone szlagmetalem.

Stan zachowania.

Obecny wystrój tabernakulum, odnawianego prawdopodobnie w trzeciej ćwierci XX wieku z użyciem imitacji złota i srebra, zniekształca jego pierwotny wygląd i obniża wartości artystyczne. Zwłaszcza nieestetyczna jest ziarnista powierzchnia srebrzonej struktury. Na dolnych fragmentach występują zabrudzenia, przetarcia i zniszczenia powierzchni powstałe w wyniku użytkowania. W partiach złoczonych szlagmetalem widoczne są ciemne plamy powstałe w wyniku procesów korozji. Na odwrocie i na snycerce wykonanej z drewna lipowego

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn. 2.01.2023

[Signature]

występują otwory po zerowaniu owadzych szkodników drewna. Świeże trociny obserwuje się na szczycie szafki. Stan techniczny drewnianej struktury jest dość dobry.

Założenia konserwatorskie.

Celem prac będzie przywrócenie pierwotnej świetności tabernakulum. Na wstępie planuje się wykonanie odkrywek i badań stratygraficznych nawarstwień, które pozwolą na ustalenie oryginalnego wystroju. Zakłada się, że struktura tabernakulum była pierwotnie polichromowana, ale nie można wykluczyć, że była srebrzona. W przypadku odświeżenia fragmentów oryginalnych gruntów zostaną one skonsolidowane i zachowane. Przewiduje się usunięcie wtórnych imitacji złocen i srebrzeń. W ramach konserwacji technicznej osłabione elementy snycerki i struktury będą wzmocnione metodą impregnacji, pęknięcia drewna sklejone, łączenia wzmocnione. Drobne ubytki drewna zostaną wypełnione szpachlą akrylową, a większe flekami z drewna.

W zakresie prac estetycznych zakłada się położenie nowych gruntów i odtworzenie zniszczonych partii złocen przy użyciu złota i srebra płatkowego z rozróżnieniem na partie polerów i matów złotem płatkowym w tradycyjnej technice na pulment i na mikstion. Wystrój malarski na strukturze będzie zrekonstruowany na podstawie śladów oryginalnej polichromii, a w przypadku ich braku na podstawie odkrywek wykonanych na ołtarzu.

Ze względu na planowany w kościele zabieg fumigacji wnętrza w programie prac nie uwzględnia się dezynsekcji.

Proponowany program prac.

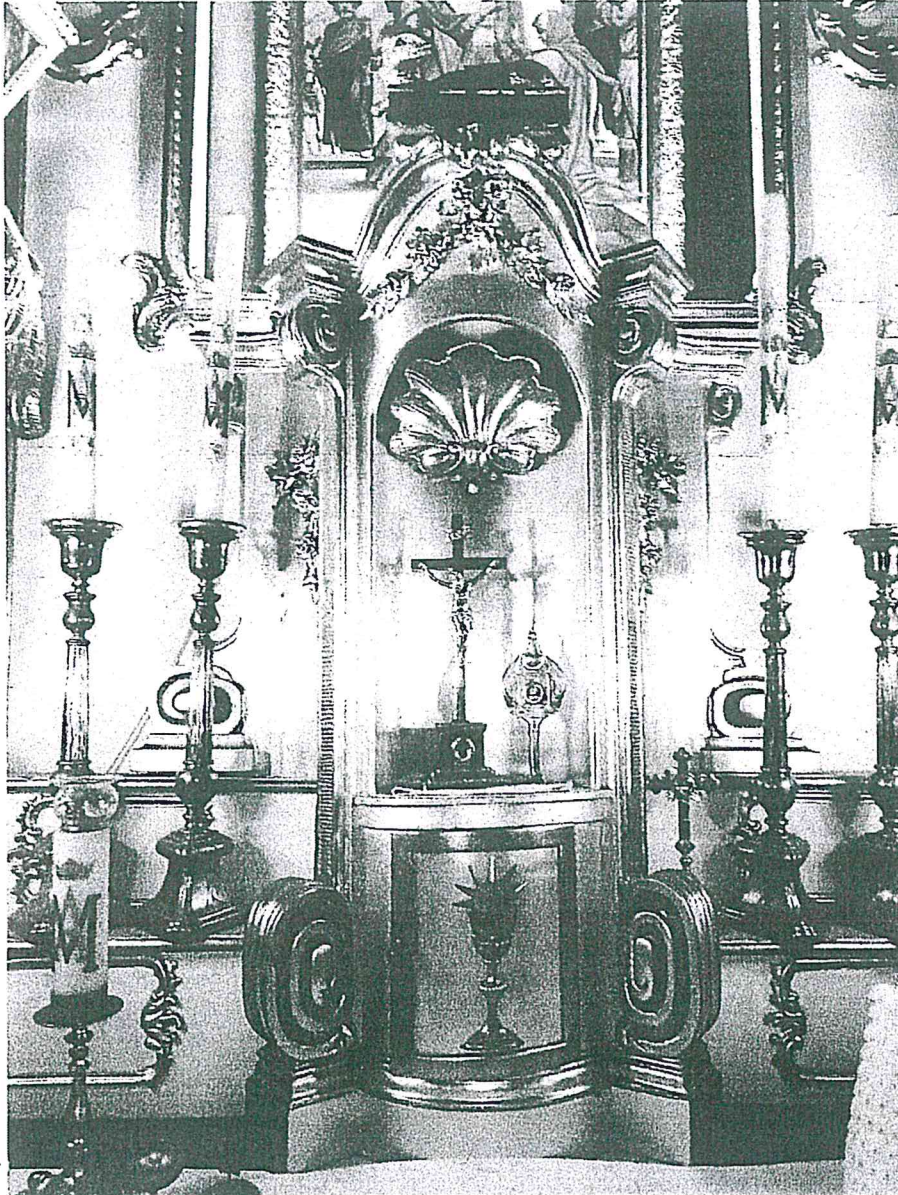
1. Demontaż tabernakulum z ołtarza i rozmontowanie elementów ruchomych.
2. Wstępne oczyszczenie z kurzu i brudu.
3. Wykonanie odkrywek i ustalenie stratygrafii warstw występujących na ołtarzu.
4. Usunięcie wtórnych powłok i imitacji złocen odpowiednio dobranymi środkami, metodą chemiczną i mechanicznie.
5. Podklejenie odspojonych oryginalnych gruntów klejem glutynowym.
6. Impregnacja osłabionych fragmentów drewnianej struktury żywicą Paraloid B72, a w przypadku partii złożonych przy użyciu gorącego kleju stolarskiego z dodatkiem środka biobójczego.
7. Zabezpieczenie odwrocia środkiem przeciw drewnojadom.
8. Wzmocnienie połączeń poszczególnych elementów nierdzewnymi wkrętami oraz klejenie pęknięć drewna, uzupełnienie szpar i ubytków wstawkami z drewna.

Za zgodność z oryginałem

3.01.21
Ryki, dn.....

ABuew

9. Uzupełnienie drobnych ubytków drewna kitem trocinowym na bazie żywicy akrylowej.
10. Uzupełnienie i rekonstrukcja zapraw (zaprawa klejowo-kredowa).
11. Uzupełnienie i rekonstrukcja złocen i srebrzeń złotem i srebrem płatkowym.
12. Rekonstrukcja oryginalnej polichromii w technice zbliżonej do oryginalnej.
13. Montaż tabernakulum w kościele.
14. Wykonanie dokumentacji opisowej i fotograficznej z przebiegu prac.

Bobrowniki. Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP.
Tabernakulum z ołtarza głównego.

Janowski
Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn. 3.01.20

Janowski

Lubelski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
ul. Archidiakańska 4
20-113 Lublin
tel./fax 81 532-90-35, 81 532-59-37

ZA ZWROTNYM
POTWIERDZENIEM ODBIORU

Parafia Rzymskokatolicka p.w. Nawiedzenia NMP
w Bobrownikach
ul. Krasnogińska 1B
08-500 Ryki

STAROSTWO POWIATOWE
W RYKACH
Wydział Architektury i Budownictwa
08-500 Ryki, ul. Leon Wyczółkowskiego 10,
tel. 81 865 71 64 – 81 865 71 65

Nasz znak:
IN.5142.10, 1 .2023

Data: 2023-07-26

Sprawa: wydanie pozwolenia na działania związane z wymiana podłogi na chórze muzycznym oraz uzupełnieniem ubytków schodów

Obiekt: kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach, wpisany do rejestru zabytków woj. lubelskiego pod nr A/897 na mocy decyzji znak: KL.V.5349/11/85 z 31 stycznia 1985 r.

DECYZJA

Na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 roku, poz. 840) oraz § 8 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauracyjnych i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r. poz. 81) oraz art. 104 § 1 Kpa, po rozpatrzeniu wniosku z 19 czerwca 2023 r. (wpływ do Kancelarii WUOZ w Lublinie, 28 czerwca 2023 r.), uzupełnionego 20 lipca 2023 r.

Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków o r z e k a

wydać **pozwolenie** na działania mające polegać na wymianie podłogi z desek na chórze muzycznym oraz uzupełnieniu ubytków schodów w kościele parafialnym p.w. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach, wpisanym do rejestru zabytków woj. lubelskiego pod nr A/897, w oparciu o program działań autorstwa PS CRAFT Szymon Czernski

z zastrzeżeniem spełnienia następujących warunków konserwatorskich:

1. niezwłocznego zawiadomienia LWKZ o wszelkich zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prac;

Pozwolenie jest ważne w terminie roku od dnia uprawomocnienia, chyba że przed jego upływem zostanie wydane pozwolenie na budowę, o ile jest wymagane (w rozumieniu przepisów prawa budowlanego, obejmujące zakres prac na które LWKZ udzielił pozwolenia). W takim przypadku termin ważności pozwolenia ulega przedłużeniu do czasu ważności ostatecznej decyzji o pozwoleniu na budowę.

Uzasadnienie

Kościół parafialny p. w. Narodzenia NMP w Bobrownikach wpisany jest do rejestru zabytków woj. lubelskiego pod nr A/897. W związku z tym na podstawie art. 36 ust.1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wszelkie inwestycje prowadzone w obrębie budynku wpisanego do rejestru zabytków wymagają uzyskania pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w formie decyzji administracyjnej.

Planowane działania będą polegały na demontażu istniejącej podłogi znajdującej się złym stanie technicznym, pracach w obrębie legarów (ocena stanu technicznego, sprzątnięcie, równanie) oraz wykonaniu nowej podłogi z desek sosnowych falcowanych o szer. 15 cm i 3,5 cm grubości. Dodatkowo planuje się naprawę schodów prowadzących na chór poprzez uzupełnienie ubytków.

Ww. działania nie wpłyną negatywnie na chronione wartości budynku oraz poprawią stan techniczny chóru muzycznego, w związku z tym zakres inwestycji należy uznać za dopuszczalny.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

Pozwolenie niniejsze nie zwalnia od obowiązku uzyskania innych pozwoleń wymaganych przepisami prawa.

Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może być wznowione, a następnie pozwolenie w drodze decyzji może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Na podstawie art. 127 § 1 i 2, art. 129 § 1 i 2 Kpa od decyzji niniejszej przysługuje odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w terminie 14 dni od daty doręczenia decyzji za pośrednictwem Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania (art. 130 § 4 Kpa).

Na podstawie art. 127a Kpa w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję.

Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna, co oznacza, iż decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu i brak jest możliwości jej zaskarżenia.

W zakresie odwołania stronie przysługuje zgłoszenie wniosków przewidzianych w art. 136 § 1-3 Kpa. Zgodnie z art. 41 Kpa, w toku postępowania strony oraz ich przedstawiciele i pełnomocnicy mają obowiązek zawiadomić organ administracji publicznej o każdej zmianie swojego adresu, w tym adresu elektronicznego. W razie zaniedbania obowiązku określonego w § 1 doręczenie pisma pod dotychczasowym adresem ma skutek prawny.

Otrzymują:

- 1) adresat
- 2) a/a

Lubelski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
dr Dariusz Kapciowski

Pobrano opłatę skarbową wysokości 99 zł. na podstawie ustawy z 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1170).

B. a. m.
[Signature]

PS CRAFT

Szymon Czernski

Tel.535 911 666,510 400 167

STAROSTWO POWIATOWE
W RYKACH
Wydział Architektury i Budownictwa
08-500 Ryki, ul. Leona Władysława 10A
tel. 510 29 85 71 66
Podwierzbie dn. 20.07.2023r

Zakres prac

przy wymianie podłogi na chórze w Kościele Parafialnym w Bobrownikach.

1. Demontaż starej podłogi wraz z listwami przypodłogowymi,
2. Ocena starych legarów,
3. Sprzątanie między legarami,
4. Równanie legarów,
5. Montaż nowej podłogi(deski sosnowe felcowane o szer. do 15 cm i grubości 3,5 cm),
6. Satynowanie podłogi (uzyskanie efektu starej podłogi),
7. Olejowanie,
8. Listwowanie podłogi cokołem wys. 8cm x 2,5cm,
9. Naprawa schodów polegająca na uzupełnieniu ubytków,
10. Czyszczenie schodów,
11. Olejowanie schodów.

PS CRAFT
Szymon Czernski
08-500 Ryki, Podwierzbie 39A
NIP: 506-012-29-85 Tel.535-911-666

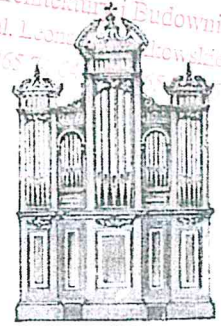

PROBOSZCZ
Parafii Rzymsko-Katolickiej
w Bobrownikach
ks. Dariusz Czerny
tel. 509 170 240

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn. 3.01.24

[Signature]

1985

Marian Leśniczuk
WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

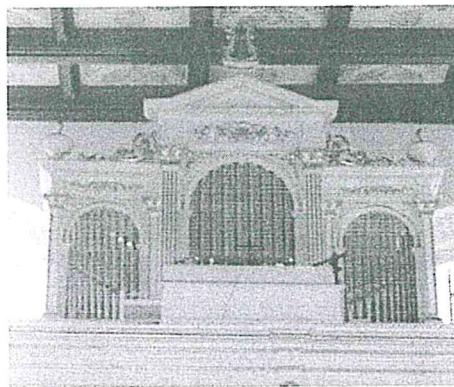
ul. Siedlecka 76, 08-108 Korczew

marles.organy@interia.pl

Marian Leśniczuk, tel. 661 237 632

Paweł Leśniczuk, tel. 665 377 592

Ekspertyza stanu zachowania
oraz
Program prac organmistrzowskich
przy organach
w kościele parafialnym p.w. Nawiedzenia NMP
w
Bobrownikach
ul. Krasnogiłńska 1B, 08-500 Bobrowniki

Korczew 2023

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

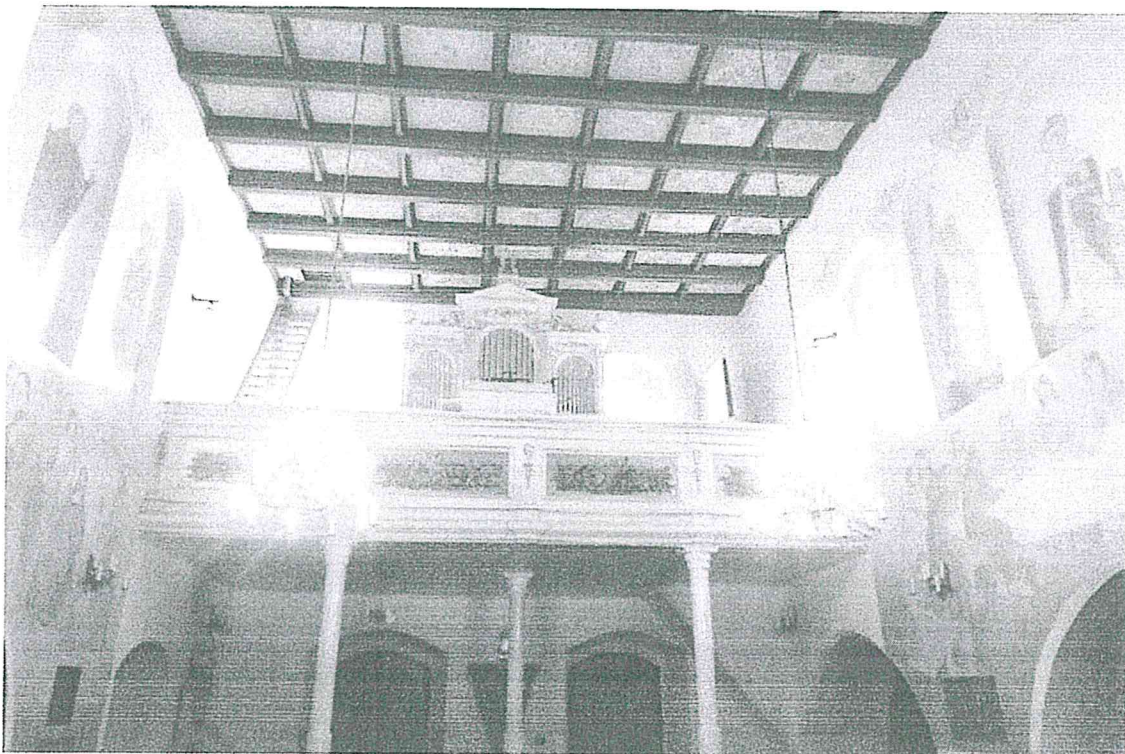
B. M. W.
B. W. W.

38

I. Krótki opis organów

Dnia 29 marca 2023 r. na zaproszenie ks. proboszcza Dariusza Cabaja dokonaliśmy oględzin instrumentu organowego, znajdującego się na chórze muzycznym kościoła parafialnego p.w. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach, gm. Ryki.

Na emporze chórowej znajduje się instrument organowy 10-głosowy. Posiada jeden manual 7-głosowy i 3-głosowy pedał. System gry – mechaniczny, system registrowania – mechaniczny, wiatrownice manualu i pedału stożkowe. Opisany instrument powstał w uznanym warsztacie budowy organów Jana Szymańskiego w 1904 r. Organy te stanowią dobry przykład rozwiązań technicznych i brzmieniowych stosowanych w polskim budownictwie organowym przełomu XIX i XX wieku.

Fot. 01. Widok ogólny na chór muzyczny kościoła w Bobrownikach i tutejsze organy.

Instrument ujęty został szafą, zawierającą mechanizm i aparat brzmienia sekcji manualu i pedału. Szafa o wymiarach (wys., szer., głęb.: 360 x 300 x 210 cm) ustawiona na osi chóru, przylega bezpośrednio bokami do tylnej ściany chórowej. Na prospekcie w trzech polach piszczałkowych znajduje się 29 szt. piszczałek z głosu Pryncypał 8' w układzie 10 + 9 + 10.

Piszczałki prospektowe wykonane są z blachy piszczałkowej cynowej (stopu cyny z ołowiem), zostały pomalowane na kolor srebrny (malowanie wtórne – oryginalnie powierzchnia piszczałek nie była malowana, a jedynie

Za zgodność z oryginałem

2.01.2023
Ryki, dn.....
[Signature]

WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

KORCZEW n/BUGIEM

polerowana). Pola piszczałkowe zostały zakryte z zewnątrz przezroczystymi płytami z pleksiglasu (!) w niewiadomym celu¹.

Stół gry systemu mechanicznego, wolnostojący, ustawiony został na osi chóru bezpośrednio przed prospektem, przodem ku ołtarzowi. Zarówno stół gry, jak również samą szafę znacznie podniesiono (dobudowując szeroki cokół) nad poziom podłogi na chórze – ze względu na bardzo wysoką balustradę chórową (utrudniającą m.in. ekspozycję instrumentu). Zakres klawiatury manuału C-f''' (54 klawisze). Zakres klawiatury pedałowej C-c' – 25 klawiszy. Po obu stronach klawiatury manuału, w dwóch rzędach, znajdują się cugi rejestrowe (z twardego drewna), nad nimi nomenklatura głosów na szyldach porcelanowych (głosy manuału – tło białe, głosy pedałowe – tło niebieskie, kombinacje – tło żółte).

Fot. 02. Widok ogólny na stół gry.

Okleina klawiszy całotonowych nieoryginalna, z tworzywa sztucznego, bez frontów – pomimo iż klawisze wymagają okleiny z frontami. Szerokość klawiatury – 75,5 cm, długość okleiny klawiszy ca 51 mm (do półtonu). Półtony z drewna hebanowego.

Klawiatura pedałowa z nakładkami klawiszy z drewna twardego (dąb).

¹ Działanie to niesie ze sobą poważne konsekwencje – przysłonięcie piszczałek prospektowych spowodowało znaczne pogorszenie się intonacji kluczowego głosu Pryncypał 8' oraz obniżyło strój piszczałek - przez co konieczne było obniżenie stroju całych organów! Podczas tych szkodliwych zabiegów ucierpiały stroiki zabytkowych piszczałek metalowych w organach.

Fot. 03. Widok na stół gry.

Traktura gry manuału i pedału mechaniczna, traktura rejestrowania mechaniczna. Aparat brzmienia organów został rozstawiony łącznie na dwóch wiatrownicach mechanicznych stożkowych (po jednej dla sekcji pedałowej oraz dla manuału), zlokalizowanych wewnątrz szafy powyżej mechanizmu. Aparat brzmienia manuału ustawiony odśrodkowo stronami C, Cs. Pedał ustawiony w podobny sposób wewnątrz szafy. Wysokość stroju: Pryncypał 8', ton a – 432 Hz przy temp. +8° C.²

Miech pływakowy, oryginalny, o wymiarach (dług., szer., głęb.) 212 x 125 x 72 (głębokość z ramą, wymiary w cm) usytuowany jest z lewej strony szafy organów, patrząc od ołtarza. Miech posiada czerpak klinowy i dźwignię nożną do kalikowania.

Elektrowentylator nowego typu, produkcji włoskiej (Valter Daminato) znajduje się w kabine wyciszającej obok miecha pływakowego, z boku szafy organów. Regulator znajduje się w kanale wiatrowym bezpośrednio przy miechu. Aparat tremolo (niesprawny) usytuowany jest na kanale wiatrowym pomiędzy miechem a szafą organów.

² Nie jest to wysokość stroju odpowiadająca budowie tej piszczałki – labia została przysłonięta szybą z pleksiglasu, co spowodowało sztuczne obniżenie stroju.

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

B. g. m.
R. B. m.

WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

KORCZEW n/BUGIEM

Fot. 04. Tabliczka firmowa budowniczego w stole gry.

Dyspozycja organów³:

Manuał:

- Pryncypał 8'
- Bourdon 8'
- Viola di Gamba 8'
- Salcjon 8'
- Octava 4'
- Flet dolce 4'
- Mixtura 2 2/3'

Pedał:

- Subbass 16'
- Octavbass 8'
- Fletbass 8'

Włączniki nożne:

- Forte
- Tutti
- Połącz ped. z man.

Zakres klawiatury manuału: C-f''' (54 klawisze).

Zakres klawiatury pedału: C-c' (25 klawiszy).

³ Nomenklatura głosów według napisów w stole gry, kolejność wg stopaży głosów.

II. Obecny stan zachowania

Od dłuższego czasu zabytkowe organy znajdujące na chórze kościoła parafialnego w Bobrownikach funkcjonują z szeregiem usterek zarówno w warstwie technicznej, jak również brzmieniowej. Jest to spowodowane przez naturalne wypracowanie i zużycie materiałów, postępujące zabrudzenie, działanie szkodników drzewnych oraz niekorzystne warunki klimatyczne w kościele (amplitudy temperatury oraz wilgotności). Przez wiele lat instrument pozostawał bez stałej opieki organmistrzowskiej, około kilkanaście lat temu zainstalowano dla organów nowy elektrowentylator. Opisywany instrument jest stale używany w grze liturgicznej.

Obecnie brak jest dokładniejszych informacji co do napraw i konserwacji dokonanych wcześniej przy tych organach. Według informacji uzyskanych na miejscu, wymianę elektrowentylatora dokonano kilkanaście lat temu „we własnym zakresie”. Piszczalki prospektowe cynowe pokryto srebrną farbą, co jest działaniem niezgodnym ze sztuką i tradycją organmistrzowską,⁴ bardzo negatywnie wpływającym na zewnętrzną estetykę prospektu – być może dokonano tego przy okazji malowania i „złocenia” prospektu.

Wewnątrz organów widać ingerencję niefachowych osób (m.in. stroiki piszczałek metalowych zostały w dużej mierze podklejone taśmą klejącą). Pola piszczałkowe w prospekcie zostały do połowy wysokości przystłonięte szybami z tworzywa sztucznego. Przystłonięcie piszczałek spowodowało sztuczne obniżenie stroju. Przy najbliższej okazji konieczne jest bezwzględne usunięcie tych „ulepszeń”, wpływających negatywnie nie tylko na ogólną estetykę zewnętrzną, ale również na brzmienie organów.

Dokładny, szczegółowy opis stanu zachowania organów oraz specyfikacja aparatu brzmienia będzie możliwa po całkowitym demontażu organów. Przedstawiona w niniejszym dokumencie ocena stanu zachowania instrumentu została dokonana na podstawie zewnętrznych oględzin poszczególnych elementów organów, przesłuchaniu głosów aparatu brzmienia oraz w oparciu o wieloletnie doświadczenie naszego Warsztatu w pracach dotyczących konserwacji organów historycznych.

Po przeprowadzeniu demontażu może okazać się, że niektóre aspekty opracowanego planu działań organmistrzowskich wymagają uściślenia.

⁴ Zasadą jest, że odnowienie powierzchni piszczałek cynowych dokonuje się za pomocą delikatnego polerowania w celu usunięcia naturalnej patyny. Malowanie powierzchni przeprowadza się dla piszczałek wykonanych z blachy cynkowej. W każdym przypadku należy także brać pod uwagę oryginalną kolorystykę, zastosowaną przez budowniczego.

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

A. O. M.
Breen

WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

KORCZEW 11/BUGIEM

Fot. 05. Widok na klawiaturę manualu oraz włączniki registrów.

Stół gry:

Powierzchnie (pomalowane oraz lakierowane/pokryte politurą) wokół klawiatury manualu posiadają miejscowo widoczne uszkodzenia mechaniczne. W substancji drzewnej obudowy stołu gry występują ubytki, perforacje spowodowane przez szkodniki drzewne.

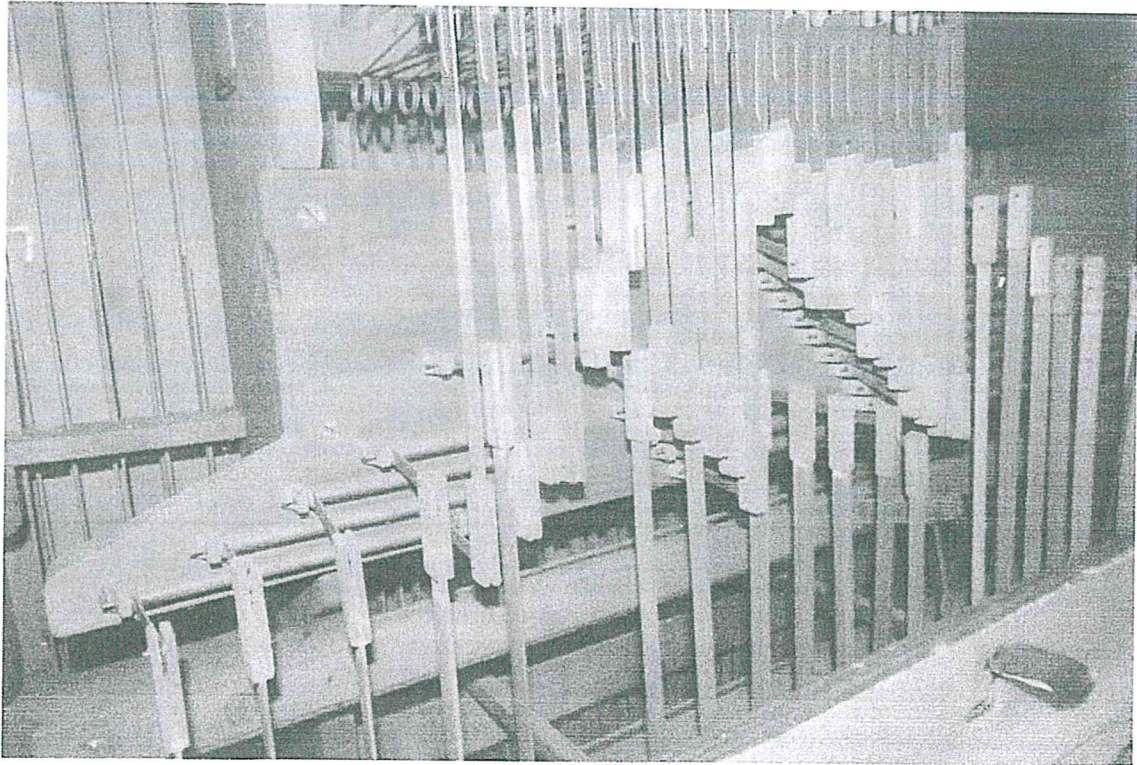
Klawisze całotonowe manualów posiadają okleinę wtórną z tworzywa sztucznego, o niskiej estetyce. Okleina nie posiada tzw. frontów – choć do tego typu klawiszy powinna być zastosowana okleina z frontami. Klawisze półtonowe (z drewna hebanowego) w dobrym stanie, posiadają niewielkie ślady wypracowania. Cugi registrowe (z twardego drewna) w stanie średnim, widoczne są niewielkie uszkodzenia powierzchni, filcowanie wypracowane. Brak oczka kościanego w 3 cugach registrowych. Porcelanki z nomenklaturą głosów (oryginalne) czytelne, napisy uszkodzone w małym stopniu. Filcowanie, garniowanie klawiatury wypracowane.

Registry zlokalizowane są po obu stronach klawiatury manualu, w dwóch rzędach. Strona lewa, górny rząd: Fletbass 8', Octavbass 8', Octava 4'; dolny rząd: Mixtura 2 2/3', Subbass 16'. Strona prawa, górny rząd: Pryncypał 8', Viola di Gamba 8', Salcjon 8;; dolny rząd: Bourdon 8', Flet dolce 4'.

Nad klawiaturą pedałową umiejscowione się trzy dźwignie nożne, uruchamiające kombinacje stałe Tutti oraz Forte i połączenie manualu do pedału.

Klawiatura pedałowa posiada nakładki klawiszy z drewna twardego. Stopień wypracowania (wytarcia) klawiszy – średni, miejscowy. Widać śladowe perforacje drewna powstałe na wskutek działania szkodników drzewnych. Zanieczyszczenie klawiatury – znaczne.

Fot. 06. Widok na mechanizm połączeniowy w stole gry (fragm.).

Ława organisty była naprawiana, nie posiada dolnej listwy, łączącej nogi ławki (listwa została złamana, obecnie jej brak). Elementy traktury mechanicznej klawiatury w dużej mierze wypracowane (filcowanie, muterki skórzane, itp.). Traktura mechaniczna rejestrowania w stanie dobrym, częściowo rozregulowana.

Ogólne zanieczyszczenie stołu gry – znaczne. Występują widoczne perforacje powstałe na wskutek działania szkodników drzewnych. Obecne są liczne ubytki mechaniczne w materiale drzewnym. Rozregulowanie mechanizmów stołu gry (klawiatura, registry) – duże. Wypracowanie materiału (filc, skóra, itp.) – znaczne.

Traktura gry i rejestrowania:

Traktura gry (mechaniczna) poprowadzona abstraktami z drewna iglastego, zanieczyszczona. Muterki skórzane w znacznym stopniu wypracowane. Przekładnie, łączy traktury rejestrowania zanieczyszczone. Garniowanie traktury miejscowo wypracowane, konieczny dokładny przegląd funkcjonowania traktury podczas demontażu.

Za zgodność z oryginałem

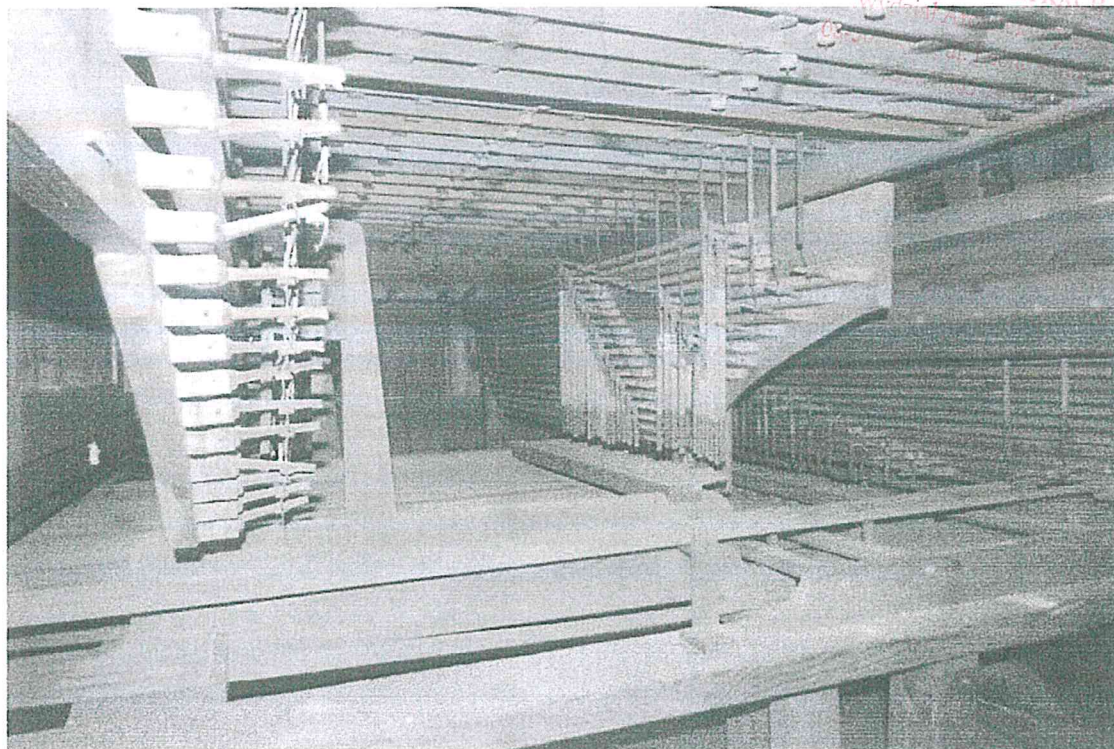
Ryki, dn.....

3.01.2011
B. Bień

WARSZATA KONSERWACJI ORGANÓW

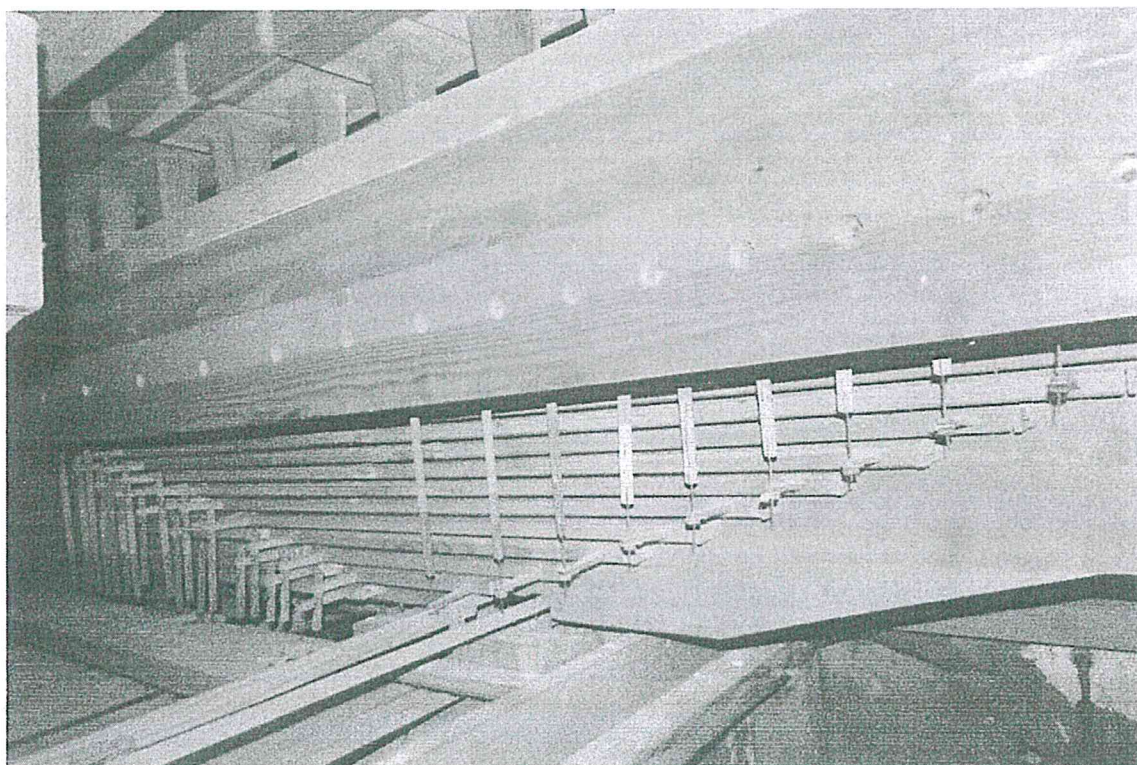
KORCZEW/BUGAJEM

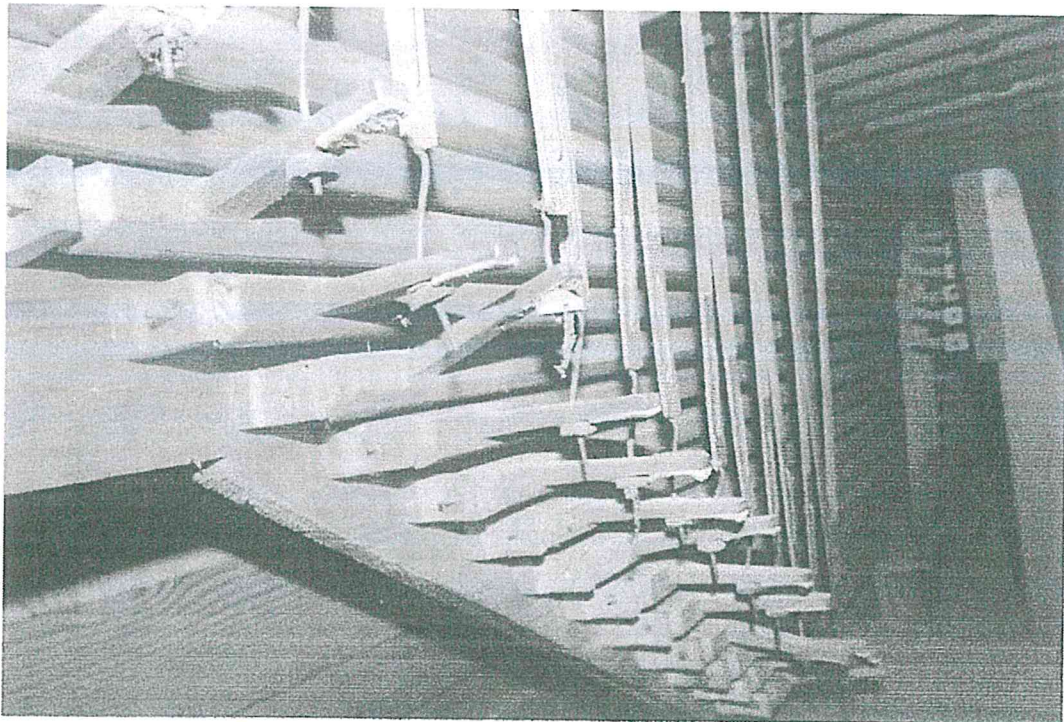
STAROSTWO POWIATOWE
W RYKACH
ul. Wolności 10A
41-200 Ryki
tel. 74 66 74 66

Fot. 07. Widok na mechanizm traktury (fragm.).

Ogólne zanieczyszczenie – znaczne. Rozregulowanie mechanizmów traktury – znaczne. Widoczne miejscowe uszkodzenia mechaniczne oraz powstałe w wyniku naturalnego wypracowania.

Fot. 08. Widok na mechanizm traktury gry pedału (fragm.).

Fot. 09. Zbliżenie na elementy traktury gry (sekcja manuału).

Wiatrownice:

Instrument posiada 2 wiatrownice mechaniczno-stożkowe (dla manuału oraz dla sekcji pedałowej).

Wiatrownice zostały usytuowane poniżej wysokości prospektu, pod nimi poprowadzona jest traktura mechaniczna.

Fot. 10. Widok na wejście do wnętrza szafy – widoczna wiatrownica manuału.

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn. 3.01.24
[Signature]

WARSZATA KONSERWACJI ORGANÓW

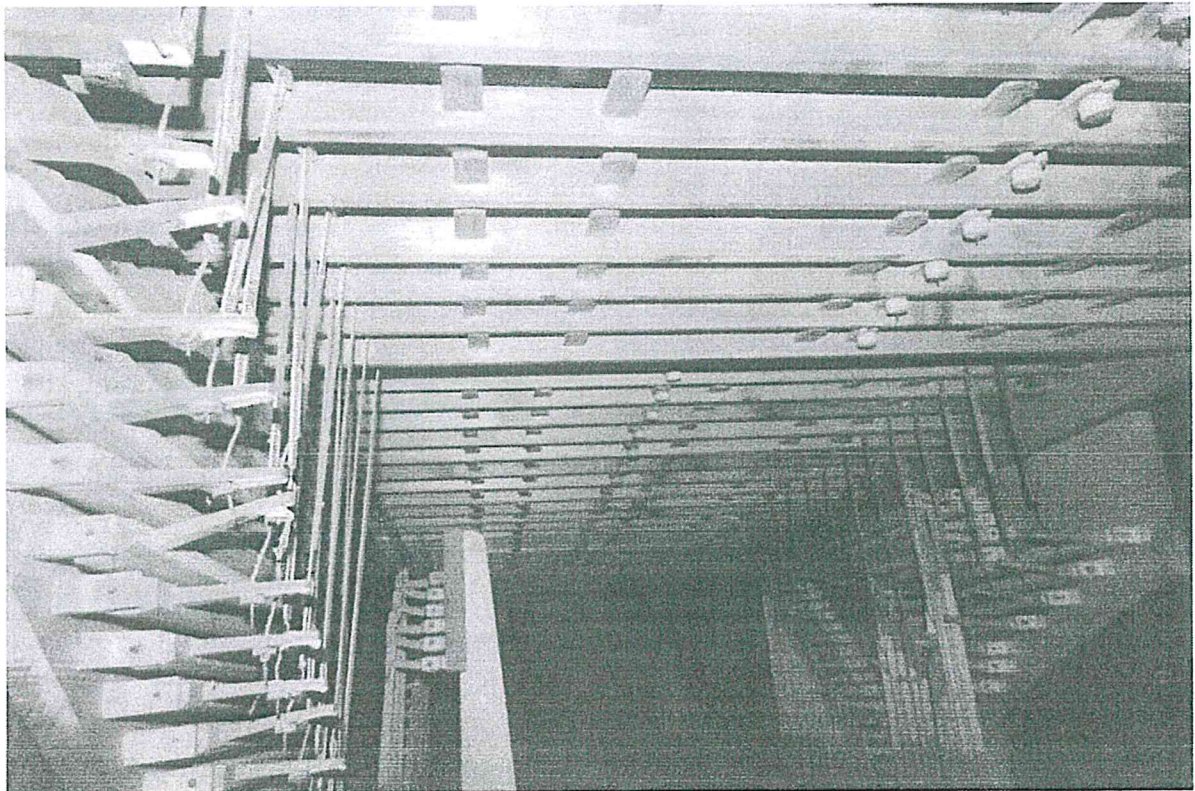

KORCZEW n/BUGIEM

Zarówno powierzchnia, jak też elementy wiatrownic zanieczyszczone w znacznym stopniu. W substancji wiatrownic (drewno sosnowe) widać liczne perforacje powstałe na wskutek działania szkodników drzewnych. Materiał uszczelniający (skóra, filc, itp.) w wiatrownicy jest w dużym stopniu wypracowany i zużyty. Okleiny skórzane stożków zanieczyszczone – oględziny zewnętrzne świadczą o tym, że okleiny są oryginalne, już wypracowane.

Dokładna ocena stanu destrukcji elementów zewnętrznych (m.in. kloców) oraz substancji wiatrownicy przez robactwo drzewne będzie możliwe po demontażu aparatu brzmienia.

Oględziny i przeszukiwanie poszczególnych głosów pozwala na stwierdzenie występowania nieszczelności i uszkodzeń w substancji drzewnej wiatrownicy (pomiędzy poszczególnymi kancelami głosowymi oraz pod klocami wiatrownicy).

Fot. 11. Widok na mechanizm pod wiatrownicą manualu.

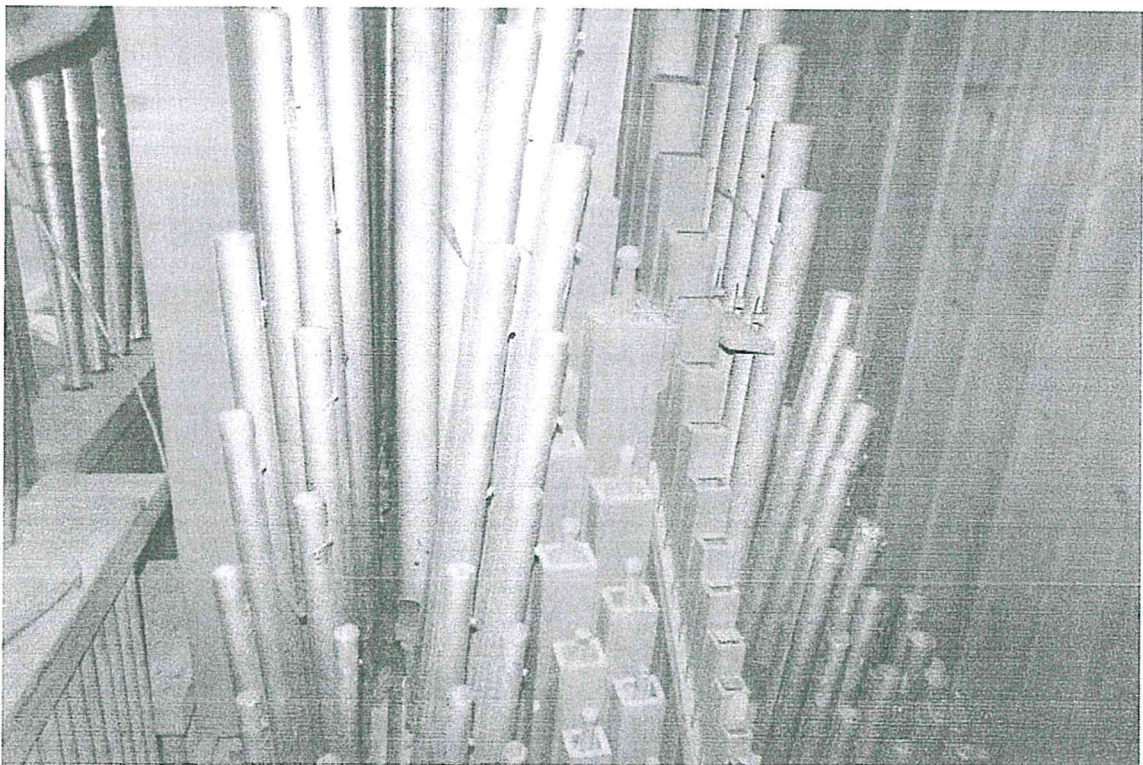
Aparat brzmienia:

Szczegółową ocenę stanu zachowania aparatu brzmienia utrudnia duże zabrudzenie a także zły dostęp.

Część korpusów piszczałek drewnianych została zaatakowana przez robactwo drzewne (uszkodzenia niewielkie, miejscowe). Szereg piszczałek metalowych posiada deformacje korpusów, stroików (uszkodzenia dawniejsze).

Stroiki dużej ilości piszczałek metalowych zostały podklejone taśmą klejącą. Świadczy to o znacznym stopniu uszkodzenia i „zerwania” stroików (w takim wypadku niezbędne jest przeprowadzenie prac lutowania stroików).

Określenie dokładnej specyfikacji aparatu brzmienia zostanie dokonane podczas demontażu głosów oraz podczas prac warsztatowych w warsztacie organmistrzowskim. Powierzchnia piszczałek prospektowych jest w złym stanie, piszczałki cynowe zostały pomalowane farbą (oryginalnie były niemalowane, o wypolerowanej powierzchni). Kilka piszczałek prospektowych posiada uszkodzenia i deformacje korpusów. Piszczałki na wiatrownicy posiadają znaczne zabrudzenia (farba, wapno budowlane, zanieczyszczenia spowodowane przez ptaki/nietoperze).

Fot. 12. Widok na aparat brzmienia manualu (fragm.).

Ogólny stan zanieczyszczenia aparatu brzmienia – znaczny. Stan szczelności korpusów piszczałek drewnianych – dobry⁵, widoczne są miejscowe uszkodzenia powstałe na skutek działania owadów (kołatek). Całość aparatu brzmienia jest znacznie rozstrojona. W wielu poszczególnych piszczałkach występują braki i usterki intonacyjne. Strój instrumentu jest sztucznie zaniżony - było to konieczne ze względu na przysłonięcie piszczałek prospektowych pleksiglasem.

⁵ Ocena została dokonana na podstawie przesłuchania brzmienia poszczególnych piszczałek – jest możliwe, że część korpusów wymagać może rekonstrukcji bądź uszczelnienia po demontażu i dokładniejszych oględzinach w warsztacie.

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

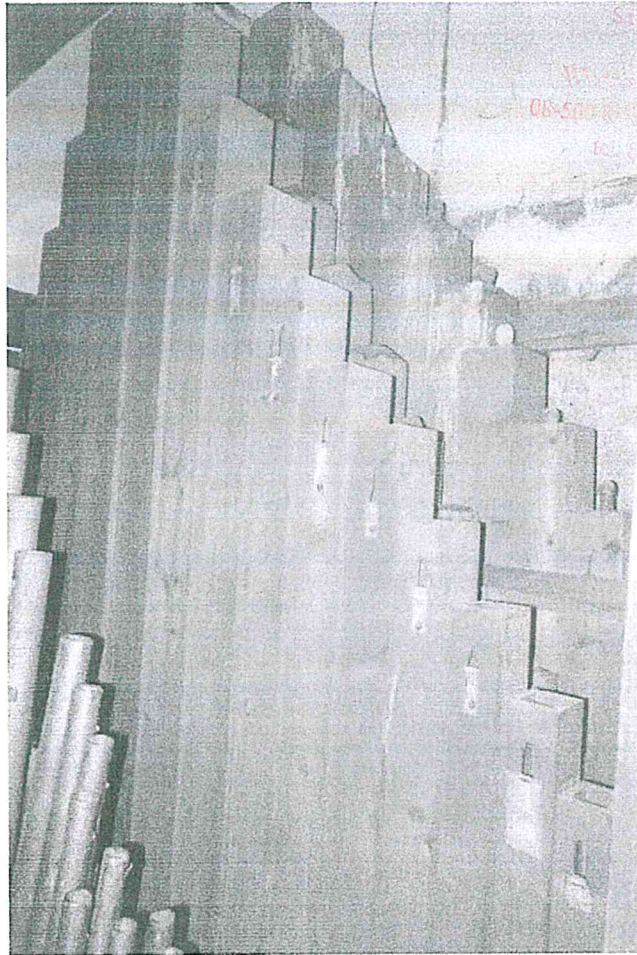
2.01.20

R. Bień

WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

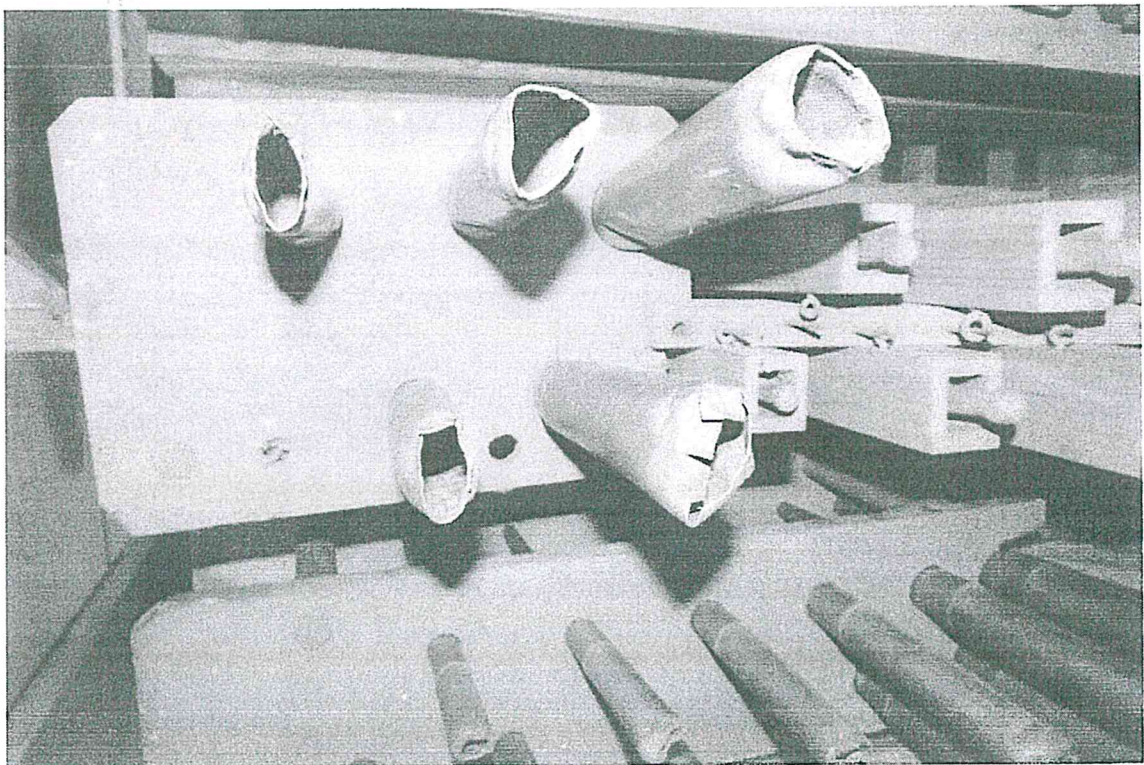

KORCZEW W/BUGIEM

STAROSTWO POWIATOWE
W RYKACH
Wydział Kultury i Budownictwa
ul. Tysiąca Wyszczółkowskiego 10
tel. 81 835 74 04 - 81 835 74 05

Fot. 13. Widok na aparat brzmienia (sekcja pedałowa, fragm.).

Fot. 14. Widok z góry na zdeformowane piszczałki w manuale (fragm.).

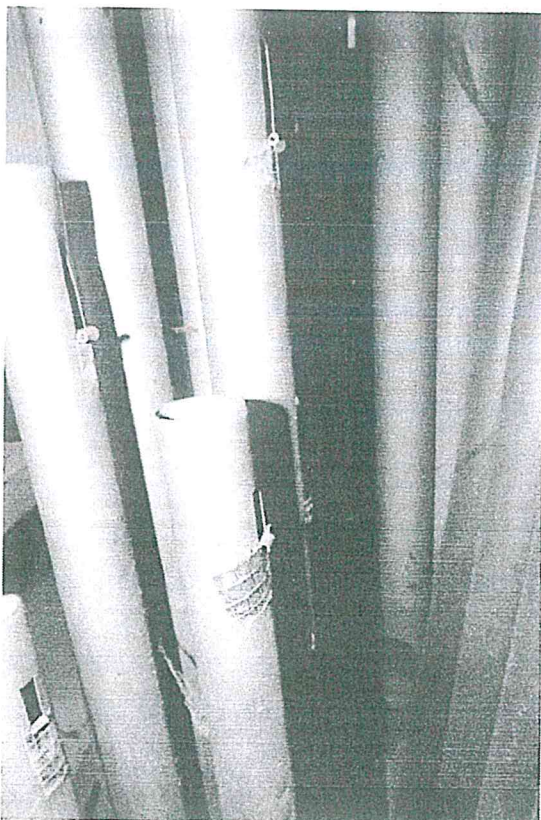
Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....
B. o. m.
Boecki

WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

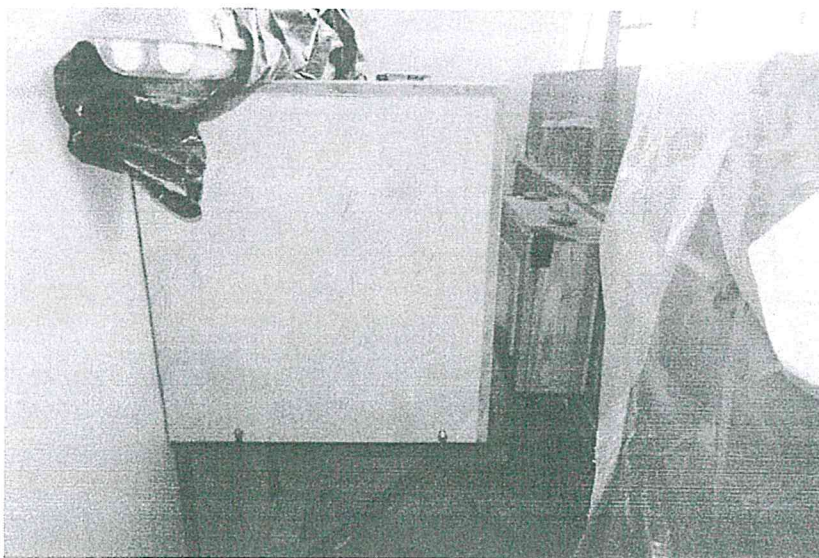
KORCZEW 11/BUGIEŃ

Fot. 15. Widok na stroiki piszczalek podklejone taśmą.

System wiatrowy:

Miech pływakowy umieszczony jest na chórze, z lewej strony szafy organów (patrzac od ołtarza), za nim nad podłogą umieszczony w kabinie wyciszającej elektrowentylator. Opona skórzana miecha w stanie złym, skóra znacznie zabrudzona. System wiatrowy zasadniczo szczelny (istnieją niewielkie nieszczelności w miechu oraz na łączeniach kanałów wiatrowych).

Fot. 16. Widok na kabinę wyciszającą elektrowentylatora.

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

2.01.20

[Handwritten signature]

WARSZATA KONSERWACJI ORGANÓW

KORCZEW n/BUGŁEM

Ramki wewnętrzne miecha prawdopodobnie uszkodzone, tłok dość niestabilny.

Elementy drewniane miecha posiadają widoczne uszkodzenia powierzchni (zarówno mechaniczne, jak i powstałe na wskutek działania szkodników drzewnych). Elektrowentylator nowego typu, umieszczony w kabinie wyciszającej, wymaga sprawdzenia poziomu oleju. Regulator wałkowy posiada miejscowe nieszczelności. Czerpak miecha oraz dźwignia kalikanta wymaga konserwacji.

Ogólne zanieczyszczenie miecha i systemu wiatrowego – duże. Drewno częściowo zaatakowane przez szkodniki. Materiał skórzany wykazuje oznaki wypracowania. Ramki wewnętrzne miecha wymagają kontroli stanu (po demontażu obciążenia miecha). System wiatrowy częściowo nieszczelny. Konieczne jest ustalenie odpowiedniej wartości ciśnienia.

Fot. 17. Usytuowanie miecha względem szafy organów (widok z góry).

Szafa organów:

Szafa organów wymaga konserwacji, odnowienia polichromii i złoteń. Strona wewnętrzna zanieczyszczona, wymaga niewielkich napraw pod względem stolarskim (m.in. mocowanie filażków). Drewno szafy (sosna) miejscowo zaatakowane przez szkodniki drzewne – widoczne uszkodzenia i perforacje. Wewnątrz organów na szafie poprowadzona jest stara instalacja elektryczna. Pola pizczałkowe na prospekcie częściowo zakryte szybami z pleksiglasu.

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn. 3.02.2011

HB

WARSZTATY KONSERWACJI ORGANÓW

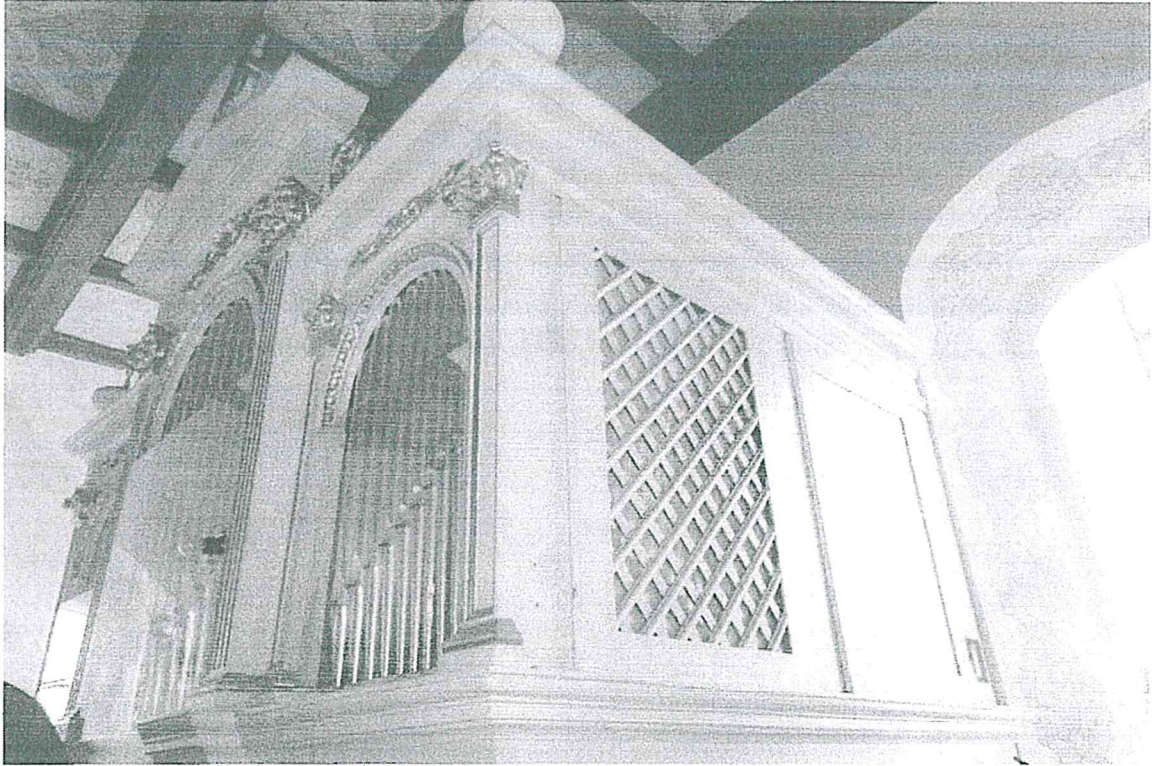

KORCZEW 11/BUGIEM

Stwierdzenia ogólne:

Całość drewnianej substancji organów nosi ślady uszkodzeń przez robactwo drzewne. Ogólny stan zabrudzenia organów – duży, wieloletni. Materiał uszczelniający, wyciszający (skóra, filc, itp.) zużyty, wypracowany.

Fot. 18. Widok na prospekt (widać szyby z tworzywa przysłaniające piszczałki).

Opisany instrument ma już znacznie ponad 100 lat. W ostatnich latach instrument pozostawał bez należytej, stałej opieki organmistrzowskiej.

W aparacie brzmienia, stole gry widoczne są ingerencje osób niepowołanych, starających się przeprowadzić doraźne „naprawy” bez należytej wiedzy i przygotowania warsztatowego. Działania takie – w dłuższej perspektywie – przyczyniają się znacząco do pogorszenia stanu zachowania instrumentu. Niektóre z tych działań są w dodatku nieodwracalne i wiążą się później z koniecznością przeprowadzenia dodatkowych, kosztownych i pracochłonnych prac rekonstrukcyjnych.

Gospodarze miejsca (zarówno ks. proboszcz, jak również p. organista) powinni zawsze pilnować, by dostęp do instrumentu miały jedynie osoby posiadające odpowiednie do tego przygotowanie (zawsze za wiedzą i zgodą Gospodarza).

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

B.O.M.
R. Breen

WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

KORCZEW h/BUGIEM

Materiał w organach (skóra, kaszmir, filc, muterki skórzane), został w dużym stopniu wypracowany. Zniszczenia te wynikają tak z upływu czasu, tzn. z przyczyn naturalnych, jak i braku opieki. Instrument ten jest wartościowym obiektem, stanowi cenny przykład polskiego budownictwa organowego, zachowanym zasadniczo w nienaruszonym stanie do dzisiaj (bez przebudowy aparatu brzmienia, mechanizmu).

Ze względu na swoje utracone walory techniczno-muzyczne instrument wymaga gruntownej konserwacji, następnie stałej opieki organmistrzowskiej.

Podczas prac przy mechanizmie organów (po całkowitym demontażu) zasadne jest również odnowienie szafy organów (polichromia powierzchni oraz złączenie elementów).

Fot. 19. Instrument w trakcie oględzin (na zdjęciu organmistrz Marian Leśniczuk).

III. Ogólny program działań organmistrzowsko-konserwatorskich

W celu przywrócenia organom walorów zarówno w sferze technicznej, jak również brzmieniowej należy **całkowicie zdemontować** instrument (oprócz szafy oraz niektórych elementów konstrukcyjnych) i przewieźć go do warsztatu organmistrzowskiego w Korczewie. Część prac organmistrzowsko-konserwatorskich zostanie przeprowadzona na miejscu w Bobrownikach (m.in. regulacja mechanizmu, intonacja końcowa, strojenie całości aparatu brzmienia). Instrument należy poddać dokładnemu przeglądowi i oczyszczeniu.

Zniszczone elementy drewniane (wypracowane bądź uszkodzone przez szkodniki drzewne) **należy zrekonstruować** według oryginalnych wzorów, z zachowaniem możliwie jak największej części substancji oryginalnej. W substancji wiatrownic występuje potrzeba częściowej rekonstrukcji – podobnie jeśli chodzi o **niektóre elementy aparatu brzmienia** (uszkodzone szpunty, brakujące stroiki, elementy mocowań głosów, itp.). Wypracowany materiał w klawiaturze, wiatrownicy należy zrekonstruować z użyciem materiałów naturalnych (okleina kościana, skóra, filc, skórzane okleiny stożków, itp.). Należy dokonać przeglądu mocowań ram wewnętrznych miecha oraz całkowicie zrekonstruować oponę skórzaną tłoka.

Całość drewnianej substancji instrumentu należy zaimpregnować przeciwko szkodnikom drzewnym, pleśniom, grzybom, itp. specjalistycznym preparatem do ochrony starego drewna (np. preparat „Hylotox”) – dotyczy to także podłogi chóru pod organami oraz elementów konstrukcyjnych.

Należy oczyścić i wyregulować trakturę mechaniczną gry i rejestrowania, dokładnie sprawdzić sprawność działania cięgieł i przekładni traktury.

Po demontażu instrumentu należy przeprowadzić gruntowne prace konserwacyjne i naprawcze przy podłodze na chórze wokoło oraz pod organami.

Po wykonaniu czynności warsztatowych instrument należy przewieźć z powrotem na chór kościoła parafialnego w Bobrownikach. Po montażu należy dokonać końcowej intonacji oraz strojenia całości aparatu brzmienia.

Za zgodność z oryginałem

WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

KORCZEW 11/BUGIEM

Ryki, dn.....

S. Orni
R. Szwabiński

IV. Szczegółowy program prac organmistrzowskich

Aby przywrócić organom na chórze kościoła parafialnego p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bobrownikach pełną sprawność w warstwie technicznej, jak również oryginalne walory brzmieniowe, należy przeprowadzić szereg działań rekonstrukcyjno-organmistrzowskich.

1. Prace organmistrzowskie stołu gry:

- demontaż klawiatury i innych elementów stołu gry,
- gruntowne oczyszczenie całości mechanizmów stołu gry,
- rekonstrukcja oklein klawiszy całotonowych manualu (usunięcie okleiny z tworzywa, zastosowanie okleiny kościanej),
- przegląd stanu wszystkich półtonów w manuale,
- rekonstrukcja filcowania, garniowania klawiatury,
- gruntowna konserwacja klawiatury pedałowej z częściową rekonstrukcją nakładek klawiszy (drewno twarde),
- rekonstrukcja filcowania włączników registrowych,
- rekonstrukcja oczek kościanych w 3 cugach registrowych,
- konserwacja i odnowienie powierzchni stołu gry,
- konserwacja ławy organisty (z częściową rekonstrukcją),
- przegląd sprawności i ewentualne rekonstrukcje w trakturze mechanicznej stołu gry (m.in. muterki skórzane),
- montaż i regulacja mechanizmów stołu gry.

2. Prace organmistrzowskie przy trakturze gry i registrowania:

- demontaż traktury,
- oczyszczenie elementów traktury mechanicznej,
- przegląd sprawności traktury,
- rekonstrukcja wypracowanych elementów (elementy drewniane, łącza metalowe, garniowanie, itp.)
- rekonstrukcja wypracowanych muterek skórzanych,
- regulacja działania traktury gry i registrowania.

3. Prace organmistrzowskie wiatrownicy:

- demontaż i oczyszczenie elementów wiatrownicy – kłoców, mechanizmów wewnętrznych, itp.,
- demontaż wałków skrętnych,
- demontaż wszystkich stożków,
- ocena stanu elementów metalowych (m.in. sztyftów, itp.), ewentualne rekonstrukcje,
- przegląd stanu uszczelnień wiatrownicy,

Za zgodność z oryginałem

- rekonstrukcja uszkodzonych uszczelek skórzanych pod klocami,
- dokładna ocena stanu wnętrza wiatrownicy, określenie stopnia niezbędnej rekonstrukcji elementów drewnianych,
- rekonstrukcja zużytego i wypracowanego materiału (skóra, filc, elementy metalowe, itp.),
- rekonstrukcja oskórowania wszystkich stożków w wiatrownicy,
- uszczelnienie wiatrownicy, uzupełnienie ubytków drewna,
- konserwacja kloców, mocowań, itp.
- montaż i regulacja całości mechanizmu wewnętrznego uzbrojenia wiatrownic.

4. Prace organmistrzowskie aparatu brzmienia:

- demontaż wszystkich głosów,
- oczyszczenie całości aparatu brzmienia (w tym na mokro),
- uszczelnienie uszkodzonych korpusów piszczałek drewnianych (w przypadku niewielkich, miejscowych uszkodzeń),
- ewentualna rekonstrukcja zniszczonych ścian korpusów piszczałek drewnianych w manuale i pedale (drewno iglaste),⁶
- rekonstrukcja pozostałych, uszkodzonych przez owady drewnianych elementów aparatu brzmienia,
- konserwacja i ewentualna rekonstrukcja zniszczonych laweczek piszczałkowych i mocowań głosów,
- naprawa uszkodzonych stroików piszczałek metalowych (usunięcie taśmy klejącej, lutowanie zerwanych stroików),
- odnowienie cynowych piszczałek prospektowych (oczyszczenie, zdjęcie farby z powierzchni zewnętrznej, naprawa uszkodzeń i deformacji korpusów, polerowanie powierzchni),
- odnowienie powierzchni piszczałek cynkowych wewnętrznych,
- montaż całości aparatu brzmienia,
- intonacja wszystkich głosów (wstępna intonacja piszczałek zostanie wykonana w warsztacie organmistrzowskim),
- strojenie instrumentu.

⁶ Wszystkie rekonstrukcje piszczałek w organach zostaną przeprowadzone z zachowaniem jak największej części zabytkowej substancji.

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

B.O.M.
R. Baci

WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

KORCZEW 10/BUGŁEM

5. Prace organmistrzowskie przy systemie wiatrowym:

- demontaż elementów systemu wiatrowego (tłok miecha, regulator),
- oczyszczenie elementów systemu wiatrowego,
- konserwacja i odnowienie elementów drewnianych miecha (z niezbędną rekonstrukcją),
- przegląd stanu zachowania i wzmocnienie bądź rekonstrukcja forowań ramek wewnętrznych i oklein wewnętrznych miecha,
- uszczelnienie powierzchni wewnątrz miecha,
- całkowita rekonstrukcja skórzanej opony miecha,
- zabezpieczenie powierzchni drewnianych miecha (farba, papier organowy),
- konserwacja czerpaka klinowego (rekonstrukcja oskórowania),
- konserwacja dźwigni nożnej kalikanta oraz urządzenia do kalikowania,
- przegląd sprawności i konserwacja regulatora,
- przegląd działania, oliwienie elektrowentylatora,
- uszczelnienie systemu wiatrowego (kanałowania),
- ustalenie odpowiedniej wartości ciśnienia w systemie.

6. Inne prace przy konserwacji instrumentu:

- impregnacja całości substancji drzewnej instrumentu (mechanizm, aparat brzmienia) specjalistycznym preparatem do ochrony drewna,
- oczyszczenie i impregnacja podłogi wewnątrz organów, elementów konstrukcyjnych,
- niezbędne prace rekonstrukcyjne i naprawcze przy podłodze chórowej wokół szafy i wewnątrz organów,
- usunięcie starych instalacji elektrycznych zainstalowanych na wewnętrznej stronie szafy organów,
- zabezpieczenie zdemontowanych części oraz transport do warsztatu organmistrzowskiego i z powrotem do kościoła.

Inwestor własnym kosztem:

- dokona sprawdzenia instalacji elektrycznej na chórze pod względem sprawności,
- dokona konserwacji szafy organów.

- zapewni zakwaterowanie i podstawowe wyżywienie dla dwóch organmistrzów na czas prowadzenia prac na miejscu w Bobrownikach: dotyczy to prac demontażu/montażu, intonacji i strojenia – bądź zwróci koszty dojazdu/zakwaterowania według osobnych ustaleń.
- zapewni pomoc fizyczną przy zdejmowaniu elementów instrumentu z chóru po demontażu oraz podczas transportowania części po konserwacji z powrotem na chór kościoła.

V. Podsumowanie

Zabytkowy instrument organowy znajdujący się na chórze kościoła parafialnego p.w. Nawiedzenia NMP w Bobrownikach jest cennym przykładem polskiego budownictwa organowego, wykonanego przez uznany warsztat organmistrzowski.

Nasz Warsztat od prawie 40 lat zajmuje się pracami konserwatorskimi, przebudowami i rekonstrukcjami instrumentów organowych. Specjalizujemy się szczególnie w konserwacji organów zabytkowych, o dużej wartości historycznej.

Przed rozpoczęciem prac konieczne jest zawarcie odpowiedniej Umowy na wykonanie prac.

Na użyte materiały podczas konserwacji będzie udzielona odpowiednia gwarancja z wyłączeniem strojenia, zgodnie z zapisami Umowy.

Po zakończeniu prac instrument zostanie oddany do komisyjnego odbioru przez Osoby wskazane przez Inwestora.

Z przeprowadzonych prac organmistrzowskich będzie wykonana stosowna dokumentacja opisowo-fotograficzna.

Termin wykonania prac – do uzgodnienia z Inwestorem.

Czas trwania prac (ze względu na konieczne rekonstrukcje) 5-6 miesięcy.

Korczew, 03 kwietnia 2023 r.

oprac. Paweł Leśniczek

Marian Leśniczek
ORGANMISTRZ

Marian Leśniczek
WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW
ul. Siedlecka 76, 08-108 Korczew
☎ (25) 631-39-16, ☎ 661-237-632
NIP: 821-171-03-17

mgr Paweł Leśniczek
KONSERWACJA I STROJENIE ORGANÓW
ul. Siedlecka 76, 08-108 Korczew
NIP 8212591317, tel. 665 377 592
email: moorgoth@interia.pl

Za zgodność z oryginałem

Ryki, dn.....

WARSZTAT KONSERWACJI ORGANÓW

KORCZEW w/BUGIEM